

Šiame numery

Pasekime Rašytojų draugijos pavyzdžiui. Lituanistikos instituto sidabrinė sukaktis; pokalbis su pirm. dr. J. Gimbutu. Tomo Venclovos eilėraščiai. Kalbininkas lituanistas Jonas Kruopas. Dvarionų koncertas Chicagoje. Antanas Rūkas. Dariaus Lapinsko sceninėje mozaikoje

LITUANISTIKOS INSTITUTO SIDABRINĖ SUKAKTIS

Pokalbis su Lituanistikos instituto pirmininku dr. Jurgiu Gimbutu

Viena iš pačių prasmingiausių mūsų mokslo institucijų išeivijoje (šalia Lietuvių katalikų mokslo akademijos) yra prieš 25 metus įkurtas Lituanistikos institutas. Tai rimtą darbą dirbančių, veikalus rašančių, mokslininkų suvažiavimų šaukiančių ir knygas leidžiančių akademikų apsiūnimas plačiosios lituanistikos labui. Institucijos sidabrinę sukaktį minint, užkalbiname čia dabartinį Lituanistikos instituto pirmininką dr. Jurgį Gimbutą.

— Sakysite, Pirmininke, kurios aplinkybės ir kurie žmonės lėmė, kad prieš 25 metus išeivijoje buvo įsteigtas Lituanistikos institutas?

— Institutą įkūrė naujieji ateiviai, atvykę Amerikon sovietinės okupacijos pasekmėje. Vėliau susilaukėme tautos iš kelių senųjų ateivių ir pagaliau išaugome, įsijungus į darbą mokslininkams, subrendusiems jau čia. Lietuvių Profesorų draugija Amerikoje, pirmininkaujant filosofijos ir medicinos daktarui An'ui Gylui, savo suvažiavime 1951.11.17 Chicagoje nutarė įsteigti Lituanistikos institutą. Jo tikslus nubraižė tokie: tirti ir skelbti lituanistinius mokslus, kviesti lituanistų suvažiavimus, skatinti lituanistikos studijas. LI skyriai konkrečiau nusako tokių mokslinių darbų sritis: kalba, istorija, literatūra, tautotyra (etnografija), teisė ir sociologija, bibliografija. Vėliau, 1973 metais, dar pridėjo filosofiją, menotyrą, psichologiją ir pedagogiką. Pastarieji mokslai nėra specifiniai lituanistiniai, bet perėję lietuvių galvose ir plunksnų, jie gali įgauti lietuvių kultūrai būdingų aspektų, ypatingai menotyra. Buvo aišku, kad išeivijoje puoselėjant lituanistiką ir rūpinantis mokslininkų prieaugliu, kad jie nedings kitataučių masėje, galima giliau įprasmiti išeivijos egzistenciją ir naujais darbais praturtinti lietuvių kultūros lobyną. Lituanistikos institutas nėra dar viena draugija, konkuruojanti su kitomis senesėmis, bet yra institucija, kokios seniau išeivijoje nebuvo.

Institutui organizuoti tuoj pat buvo sudaryta komisija iš daktarų Petro Joniko (pirmininko), Domo Krivicko ir Vlado Viliamo. Dr. Krivickas parašė pirmąjį statutą, vėliau kelis kartus taisyta. 1951. XII. 30 komisija kartu su L.P.D.A. valdyba pakvietė į LI mokslinį branduolį tikraisiais nariais 26, o netrukus dar 2 lituanistus — visus, išskyrus du, buvusius Lietuvos universitetų profesorius ar asistentus. 25 paviesieji sutiko būti LI nariais, tad jie ir laikytini instituto nariais —

Viktoras Petravičius (Nuosavybė dr. A. Pauliaus)

Viktoras Petravičius Pranašas (1976)

Is Viktoro Petravičiaus darbų parodos, atidaromos Čurilionio galerijoje, Chicagoje, atelnanti penktadienį (vasario 13 d.) 7 val. 30 min. vak. Dailininko grafikos, tapybos ir skulptūrų paroda galerijoje rengta Janimo centras (Nuotraukos Lietuvos foto archyvo)

steigėjais. Po to kiti nariai jau buvo renkami statuto numatyta tvarka. Šia proga prisimename vienuoliką jau mirusių steigėjų: K. Avižonį, Myk. Biržišką, Vac. Biržišką, Z. Ivinskį, J. Matušą, K. Pakštą, A. Salį, P. Skardžių, A. Šapoką, A. Vasį—Vasiliauską, Vl. Viliamą. Jie buvo pasižymėję mokslininkai, daktarai, daugiausia istorikai. Iš vėliau išrinktųjų

narių mirė dar vienuolika. Dabar LI turi 100 tikrųjų narių ir penkis taktininkus. Gyvieji LI nariai steigėjai, visi Amerikoje, yra: L. Dambriūnas, S. Sužiedėlis, V. Trumpa, A. Vaičiulaitis, daktarai K. Alminas - Alminauskis, M. Gimbutienė, J. Jakštas, P. Jonikas, A. Kučas, V. Maciūnas, A. Plateris, J. Puzinas, A. Sennas ir J. Balys, deja, 1971 m.

Instituto suvažiavimų buvo penki: pirmasis Washingtono 1964 m., pirmininkaujant dr. J. Baliiui, penktasis Clevelande 1975 m., darbu ir finansiskai padėjus JAV Lietuvių Bendruomenės vietiniams veikėjams ir krašto valdybai. Pradėję su keturiais paskaitininkais I-me suvažiavime, vėliau turėjome jų daugiau dvidešimties. Ir patys jauniausi prelegentai, 27-30 m., paskaitas skaitė lietuvių kalba. Taip pat ir kalbininkas prof. Schmalstieg'as.

Dar galima įsigyti prieš dešimt metų instituto išleistojo prof. Vac. Biržiškos "Aleksandryno" biografijų ir bibliografijų tomas, finansuotus LB Kultūros fondo. Jau išparduoti pirmieji du Lituanistikos Darbų tomai, redaguoti dr. J. Balio, bet galima gauti 1973 metų III-jį L.D. toma, redaguotą dr. V. Maciūno. Toje knygoje rasite 31 kitur nespasudintą žemaitės ir Būgos laišką. "Draugo" skaitytojai buvo pakankamai informuoti apie du L. I. suvažiavimų paskaitų tomas, redaguotus daktarų T. Remeikio ir R. Šilbajorio, ir apie paskutinę

pasitraukęs iš instituto. Nors išeivijos Lituanistikos institutas nėra formalus Lietuvoje 1939—1941 metais veikęs Lit. institutas, bet daug minėtųjų steigėjų buvo to Lietuvos instituto nariai ir skyrių pareigūnai, o dr. K. Avižonis ir S. Sužiedėlis buvo jo moksliniai sekretoriai. Daugiau faktų ir minčių Jūsų pirmajam klausimui išryškinti galėtumėt gauti iš Chicagoje gyvenančio steigėjo ir pirmojo LI prezidento kalbininko prof. dr. P. Joniko.

— Kuriuos Instituto atliktus darbus jūs laikytumėt ypač patraukliais?

— Pirmiausia norėčiau paminėti žmogiškąjį aspektą, mano manymu, svarbų lietuvių išeivijai. Neskaitant instituto 25-kių narių steigėjų, atradome ir subūrėme jau pusėnai išsknijusio draugijon daugiau 100 lituanistų Amerikoje, Kanadoje, Vak. Europoje ir tuo tarpu tik vieną Australijoje. Kasmet atspausdiname visų narių adresus su mokslinių specialybių atžymėjimais ir išsiuntinėjame visiems nariams. Kasmet parašome po du ar tris "Prezidiumo pranešimus", kur registruojame LI aktualijas ir individualius narių atliktus darbus. Adresų sąrašai ir tie pranešimai padeda mūsų nariams nors iš tolo susipažinti ir, reikalui iškilus, palaikyti ryšį rūpimais klausimais. Rengiamieji instituto suvažiavimai beveik kas dveji metai leidžia nariams susitikti ir lietuviškai pasidalinti savo mokslinių patyrimu, kartu dalyvaujant ir mūsų šviesuomenė. Lituanistika besidominčiai visuomenės daliai suteikiama proga asmeniškai pažinti žmones, kuriuos žino iš jų raštų.

Instituto išleidžiami kolektyviniai veikalai paskleidžia suvažiavimų paskaitas ir specialias lituanistines studijas ne tik lietuvių visuomenėje, bet ir plačiau, nes knygos siunčiamos mokslinėms bibliotekoms. Patenka jos ir Lietuvon. Jos spauda nepagiria, bet nors trumpai pamini tą išeivijų "savieiklinį" Lituanistikos institutą, jo suvažiavimus ir leidinius.

Instituto suvažiavimų buvo penki: pirmasis Washingtono 1964 m., pirmininkaujant dr. J. Baliiui, penktasis Clevelande 1975 m., darbu ir finansiskai padėjus JAV Lietuvių Bendruomenės vietiniams veikėjams ir krašto valdybai. Pradėję su keturiais paskaitininkais I-me suvažiavime, vėliau turėjome jų daugiau dvidešimties. Ir patys jauniausi prelegentai, 27-30 m., paskaitas skaitė lietuvių kalba. Taip pat ir kalbininkas prof. Schmalstieg'as.

Dar galima įsigyti prieš dešimt metų instituto išleistojo prof. Vac. Biržiškos "Aleksandryno" biografijų ir bibliografijų tomas, finansuotus LB Kultūros fondo. Jau išparduoti pirmieji du Lituanistikos Darbų tomai, redaguoti dr. J. Balio, bet galima gauti 1973 metų III-jį L.D. toma, redaguotą dr. V. Maciūno. Toje knygoje rasite 31 kitur nespasudintą žemaitės ir Būgos laišką. "Draugo" skaitytojai buvo pakankamai informuoti apie du L. I. suvažiavimų paskaitų tomas, redaguotus daktarų T. Remeikio ir R. Šilbajorio, ir apie paskutinę

(Nuklela | 2 psl.)

Kertinė paraštė

PASEKIME RAŠYTOJŲ DRAUGIJOS PAVYZDŽIUI

Du neseniai gauti iš Lietuvos dokumentai jau keliauja į viso pasaulio rašytojų organizacijas. Tai Atsišaukimas į vakarų ir tarybinius intelektualus bei Tomo Venclovos laiškas KP centro komitetui.

Tarptautinis PEN Klubas, į kurio tautines organizacijas su dokumentais ir LRD pirmininko L. Andriekaus lydraščiu kreipėsi išeivijos literatai, yra žymiausia ir įtakingiausia pasaulio rašytojų organizacija. Ji turi beveik šimtą tautinių skyrių visuose žemynuose. Taigi, dokumentams iš Lietuvos nebūtų galima rasti geresnių adresatų. Tarp jų yra Nobelio premijos laureatas Heinrich Boell'is, amerikiečių dramaturgas Arthur Miller'is, "Duonos ir vyno" autorius Ignazio Silone, Senegalo poetas Leopold Senghor'as, lietuvių kalbon verstant lenkų prozaikas J. Paradowski'is, vengrų literatūros patriarchas Gyula Illyes'as ir daugelis kitų.

Lietuvių rašytojų draugiją reikia sveikinti už šį greitą ir tikslingą reagavimą į naujausius pagalbos šauksmus iš Lietuvos. Iki šiol tuo atžvilgiu išeivija ne daug kuo turi pasididžiuoti. Kiek energijos išeikvojama peštyne dėl pirmininkų kėdžių, kaip žvaliai stengiamasi įsisprauti į nuotraukas su kongresmanais ar burmistrais, o mūsų brolių ir seserų vargams dažnai telieka įprastinės frazės.

Čia, be abejo, turima reikalo su "psichologiniu bloku", kurį pastebėjo ir neseniai iš Lietuvos atvykusieji. Daugeliui mūsų Lietuva nutolo ir suabstraktėjo. Išgirdę žinias apie mūsų tautiečių maitojimą, trumpai pasipiktiname, sugniaužiame kumštį, bet netrukus nusprendžiame, kad vis tiek nieko negalime padaryti ir tuo nuraminame savo sąžines. O naujai iš Lietuvos atvykusieji dar taip nesijaučia. Jiems jų tau-

tiečiai tėvynėje dar atrodo labai arti. Ir jie daro ką tik išmanysiam jiems betarpiškai padėti. Mindaugo Tamonio tragiška mirtis meta skaudų priekaištą ir mums, išeiviams. Po jo pirmo uždarymo į psichiatrinę ligoninę "Drauge" pasirodė straipsnelis, kuriame lietuvių gydytojai ir psichiatrai buvo raginami supažindinti savo kolegas su Tamonio byla ir kreiptis į ligoninę Vilniuje, Vasaros gatvėje, kurioje buvo uždarytas Tamonis. Atsiliepimo — jokio. Nebuvo ir jamo demonstracijų...

Visa tai reikalauja iš mūsų daugiau pastangų ir geresnio planavimo. Dabartinėse sąlygose Lietuvoje galima laukti panašius įvykius. Tesutinka jie jau pasirodysius, pasiryžusius išnaudoti JAV-ese gausias protesto galimybes. Ypač svarbu kreiptis į savo profesinius kolegas amerikiečius ir prašyti jų talkos. Štai, ši pavasarij Floridoje įvyks amerikiečių psichiatrinės organizacijos suvažiavimas. Jame turėjo būti svarstomas disidentų prievartinis "gydymas" sovietų psichiatrinėse ligoninėse, bet dauguma amerikiečių psichiatrų nutarė šį klausimą iš dienos tvarkės pašalinti, kad nesukliudytų "detantės". Ką žada tuo reikalu daryti lietuvių psichiatrai ir psichologai.

Ir dar vienas konkretus atvejis. "LKB Kronikos" 19-jame numeryje išspausdintas Kęstučio Jokubyno prašymas jam leisti emigruoti. Jis dirbo kaip bibliotekininkas, ir čia mūsų išeivijos bibliotekininkams siūlomi puiki progos jam padėti, kreipiantis į savo profesines organizacijas ir reikalaujant, kad jos siųstų laiškus į Vilnių ir Maskvą ir prašytų, kad Jokubynui būtų pritaikinti Helsinkio konferencijos nutarimai.

Pagalvokime, kuo mes begalėsime pateisinti savo nerangumą! STEB.

Lietuvių rašytojų draugijos pirmininko Leonardo Andriekaus laiškas Tarptautinio PEN klubo tautinių organizacijų pirmininkams

Gerbiamas Pirmininke:

Su šiuo laišku siunčiamieji dokumentai buvo neseniai gauti iš Lietuvos. Atsišaukimas į Vakarus ir sovietinius intelektualus atvyko drauge su "Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos" 20-uoju numeriu. Tomo Venclovos laiškas buvo išspausdintas "Kronikos" 19-ajame numeryje. Samizdatinė "Kronika" išeina jau nuo 1972-ųjų metų ir susidarė reputaciją kaip patikimas tikslios informacijos šaltinis.

Tomas Venclova yra ne tik brandus poetas ir literatūros mokslininkas. Savo kūryboje jis taip pat pademonstravo tąjį internacionalizmą, kurio dvasia vadovaujasi Tarptautinis PEN klubas. Pastarojo dešimtmčio bėgyje jisai praturtino lietuvių literatūrą puikiais James Joyce'o, Roberto Frost'o, Stefano George'o ir Guillaume'o Apollinaire'o kūrinių vertimais.

Tarptautinis PEN klubas ypač

sielojasi išraiškos laisvės, rašytojų teisės emigruoti ir mažesniųjų tautų kultūrinio savitumo išlaikymo problemomis. Mes neperdame, sakdami, kad tie, kurie tyli tokių įvykių aivaizdoje, turi prisiminti dalį kaltės ant savo pečių. Jei, pavyzdžiui, pasaulio literatūrą bendruomenė būtų laiku ir visu balsu parėmusi Mindaugą Tamonį, jis gal dar šiandien būtų gyvas. Todėl mes ir siunčiame jums šiuos dokumentus, tikėdamiesi, kad jūs šiuo reikalu

tinkamai kreipsitės į tarybinius valdžios atstovus. Jūs žinote iš savo pačių patirties, koks galin-gas ir paveikus yra rašytojų balsas.

Laiškai šiais klausimais ar jų kopijos siųstinos Lietuvos rašytojų sąjungos valdybos pirmininkui Alfonsui Bieliauskui, Lietuvos KP CK sekretoriui Petriui Griškevičiui, ir atitinkamiems asmenims Maskvoje.

Mes ir literatūrinė bendruomenė Lietuvoje dėkojame jums už bet kokius jūsų žygius šiuo reikalu. Mes mielai aprūpinsime jus priedine informacija ir būsimę dėkingi už mūsų painformavimą apie jūsų veiksmus ir jų pasekmes.

LITUANISTIKOS INSTITUTO SIDABRINĖ SUKAKTIS

(Atkelta iš 1 psl.)

mūsų naujieną: prof. kun. A. Alekno "Zemaičių vyskupas Motiejus Valančius". Toji knyga yra antroji biografijos laida, su nauju Vinco Trumpos įvadu. Leidinio mecenatas yra dr. M. Morkūnas Chicagoje. Lituanistikos Darbu III-jį tomą finansavo Lietuvos fondas.

LI prezidiumas dažnai patal-kininkauja kitoms organizacijoms ir kitataučiams mokslininkams informacijomis, bibliografiniais duomenimis, kartais ir rekomendacijomis. Pasinaudoja mūsų patarnavimais ir studentai, iešką lituanistinės medžiagos. Atitinkamu kontaktu su Alberto universitetu Kanadoje padėjome mūsų nariui Ad. Kantautui išleisti savo monumentalų knygą "A Lithuanian Bibliography". Šiek tiek prisidėjome bylose su Enc. Britannica.

Toks kuklus yra Lituanistikos instituto darbu balansas. Iš dalies dėl to, kad išliekamieji ir re- gimi darbai pradėti ne prieš 25 metus, o nuo 1964 metų. Daugiau vertingų darbų atliko ne institutas, kaip organizacija, bet jos pavieniai nariai — mokslininkai. Be jų raštų ar redagavimo neapsiejo nė mūsų enciklopedijos, nė kultūros žurnalai, nė platesnioji spauda. Taip pat dauguma lietuviškų ir angliškų lituanistinių veikalų parašyta LI narių.

— Ka šiuo metu Institutas savo veikloje užsimojęs padaryti?

— Pirmiausia mums rūpi atiduoti skolą lietuvių visuomenei, kurios lėšomis per Lietuvos fondą ir per JAV LB Kultūros tarybą (iš buv. Kultūros fondo) to darbo parengimas buvo finansuojamas. Tai yra lietuvių išeivų bibliografiją 1950 — 1954 metų. Povilas Gaucys atrinko ir surašė apie 9000 išliekamos vertės knygų, brošiūrų ir periodikos straipsnių. Ta kartotėkė padėjo išskirti ir surašyti spaudai LI Bibliografijos skyriaus vedėjas J. Dainauskas ir dr. T. Remeikis. Buvo nelengva rasti specialistą, kuris galėtų tam tikrai mašinėle perrašyti komplikuotą tekstą taip, kad galima būtų spausdinti foto — me- chaniniu būdu. Bet ir toji kliūtis nugalėta, tad netrukus turėtume sulaukti nemažo veikalo. Bibliografijos rašymas tęsiasi, siekiant jau ir 1975 metų leidinius, bet tai jau būtų kitas leidinys, gal būt, jungiant su 1976 metais.

Dr. B. Mačiūka, padedant VI. Kulbokui, jau sudėgavo 1975 metų LI suvažiavimo darbų tomą, tik dar trūksta dviejų svarbių paskaitų. Norime spausdinti Chicagoje šį pavasarį. Dr. V. Maciūnas po truputį telkia rankraščius IV-jam Lituanistikos Darbu tomui. Yra vilčių, kad šis stambų veikalą vėl parems Lietuvos fondas. Jame, be kitų, bus dr. K. Almino dvi išsamios studijos: viena apie kryžiuočių kelius Lietuvoje (su originalinių tekstų), kita apie DLK originališkųjų antspaudus (ilustruota). Turime ir kitų sumanymų bei staigmenų, bet apie tai dar per anksti garsintis.

Rengiamės III-jam Mokslo ir kūrybos simpoziumui sekančiais metais. Vėl kartu su gydytojais, inžinieriais ir technologais. Lituanistikos instituto atstovai simpoziumo komisijoj yra dr. J. Reklaitienė ir dr. J. Puzinas. Kartu su tuo simpoziumu, tur būt, įvyks ir VI-sis LI suvažiavimas. Suvažiavimų programa paprastai rūpinasi instituto skyrių vedėjai. Šiuo metu jie yra: Filosofijos — prof. dr. J. K. Skrupskelis, Istorijos — dr. J. Puzinas, Kalbos — prof. dr. A. Klimas, Literatūros — prof. dr. Br. Vaškevičius, Menotyros — prof. dr. St. Goštautas, Psichologijos

ir pedagogikos — prof. dr. I. Užgirdienė, Tautotyros ir kraštotyros — A. Mažiulis, Teisės ir sociologijos — dr. D. Krivickas ir Bibliografijos — jau minėtasis J. Dainauskas.

— Kas gali būti Lituanistikos instituto nariai, kokių būdu jie kviečiami ar išrenkami?

— Pagal instituto statutą nariai ne patys įstoja, bet iš tam tikra tvarka pasiūlytų kandidatų taryba renka slaptu balsavimu. Tarybą sudaro penki prezidiumo nariai ir visų devynių skyrių vedėjai. Reikia mažiausiai dviejų trečdalių balsų, kad kandidatas būtų išrinktas. Ne kiekvienas pasiūlytasis surenka pakankamai balsų. Taigi, institutas yra gana užduras "klubas", nors ir ne visiems tokia tvarka patinka. Kandidatai turi būti baigę aukštąjį mokslą ir jau pasireiškę lituanistiniais darbais. Būdavo išimčių, bet dabar jų vengiama. Neturime studentų sekcijos, tik narių — talkininkų kategoriją.

Yra žmonių mūsų šviesuomenėje, besidominčių ir besidabruojančių lituanistikoje, kaip šeštadieninių mokyklų mokytojai, lietuviškų šokių ansamblių ir chorų vadovai, mėgėjų teatrų darbuotojai, kai kurie dailininkai ir muzikai. Dažniausiai jų darbai lituanistikos srityse nėra susiję su moksliniu darbu, kaip suprantama mūsų statute. Ne kartą buvo gauta pasiūlymų ar pasiūlymų priimti institutui ar plačiai žinomas žmones, bet jų kandidatūra nepraeidavo pro instituto skyrių vedėjų. Jų teisė ir pareiga yra siūlyti kandidatus tarybai balsuoti, bet jie turi atspėti savo skyrių narių nuomonę. Tie nariai, daugiausia daktarai, profesorai, nori kelti institutui standartą, kad nariai būtų ne tik idejiškai ar mėgėjiškai užsiimažavę, bet lituanistai, bet profesinio lygio mokslininkai. Kitaip negalėtume išlaikyti institute ir gauti daugiau akademinio lygio lituanistų.

Instituto taryba susiduria su įvairių ir keblu klausimu, nes nelengva suderinti išskylančius prieštaravimus tarp realybės ir idealo. Kita vertus, yra akademinio lygio specialistų, kurie nutolsta nuo lietuvių visuomenės, nebesidomi lietuvių leidiniais ir pamažu apmiršta lituanistikos mokslams. Yra entuziastų mėgėjų, kurie nenustojia studijuoti ir savo naujais darbais neatsilieka nuo akademiškų. Tokiems atsiveria ir Lituanistikos instituto durys. Atrodo, kad ateityje turėsime daugiau narių — talkininkų, kurie vėliau gali būti išrinkti tikraisiais nariais. Dabartinės tarybos nusistatymu bus siekiama išlaikyti akademiniai standartai, renkant naujus narius.

Dabar 66 proc. instituto narių turi daktarų laipsnius. Visi Filosofijos ir Teisės — sociologijos

Viktoras Petravičius

Kompozicija (1974)
(Nuosavybė D. Kučnienės)

skyrių nariai yra daktarai. Apiepusė narių dėsto ar dėstė universitetuose ar kolegijose. Turime du garbės narius: prel. Pr. Jurą, išrinktą 1964 metais, ir emeritą profesorių dr. Alfredą Senną, išrinktą 1975 metais. Nuo įsikūrimo, instituto pirmininkai buvo daktarai: P. Jonikas 1954-63, J. Balys 1963-67, A. Plateris 1967-69, V. Maciūnas 1969-72.

— Kaip žiūrite į Lituanistikos instituto ateitį? Ar ji nėra beviltiška, kai akademikai lituanistų ir akademinio dėmesio lituanistikai jaunojoje kartoje ir su žiburiu surasti nelengva?

— Tokiam pesimizmui nematau pagrindo. Turime potencialą papildyti institutą naujais nariais, nes jau žinome bent dešimtį gerų mokslinių kvalifikacijų vidurinės kartos kandidatų. Numatome naujus narių rinkimus šiais metais. Tiesa, sunku rasti naujų kalbininkų, Lietuvos istorikų, bet yra literatų, psichologų, sociologų, menotyrininkų. Atrasim jų ir daugiau kaip dešimtį.

Šiuo metu apie trečdalis instituto narių yra pensininkų amžiaus, bet jie daugiausia tebėra darbingi. Ne vienas iš jų pralenkia jaunesnius. Apie ketvirtadalis narių yra jaunesni kaip 50 metų. Tai jau neblogas pagrindas dar kokiai dvidešimčiai metų.

Instituto statusas ir ligšiolinė praktika neapriboja narių tik lietuvių. Turime penkis kitataučius narius, pasižymėjusius mokslininkus, davusius svarbių įnašų lituanistikai ir aktyviai besireiškiančius. Kitataučių baltistų, o kartu ir lituanistų platesniaja prasme, yra daugiau Amerikoje ir Vakarų Europoje. Ir iš jų mūsų institutas gali susilaukti

vertingų narių. Išeivijoje dirbdami glaudžiau su kitataučiais, galėtume pasiekti savo mokslo darbus platesnį pasaulio visuomenę, sumažinti priešiškos informacijos poveikį, įsigyti daugiau draugų.

Visuomenei reikalaujant iš Lituanistikos instituto daugiau regimos veiklos, reikia suprasti, kad institutas nėra įstaiga, neturi nė vieno apmokamo tarnautojo ar reikalų vedėjo. Iš tikrųjų esame individuali draugija, ir kas padaro, tai vis savanoriškai, daugiausia asmeniškai iniciatyva. Tur būt, ne kitaip bus ir ateityje. Tie LI nariai, kurie nori ir gali skirti dalį savo laiko visuomeniškam pobūdžio lituanistiniam darbui, jau yra tiek užimti, kad daugiau reikalauja negalima. "Draugo" kultūriniam priede sausio 24 dienos laidoje buvo atspaudinta LI pranešimas, skiriantis narius, ir kas padaro, tai nebuvo pažymėta. Iš tų pranešimų matyti, kas buvo dirbama nuo praėjusio rugsėjo mėnesio. Be daugybės atspausdintų raštų, redaguojamų leidinių, viešų paskaitų, dar galima pridėti, kad Lietuvių muzikologijos archyvo, Pasaulio lietuvių archyvo ir Balzeko kultūros muziejaus direktoriai yra Lituanistikos instituto nariai. Bėlika palinkėti išvertimams ir geros sveikatos tiems darbu apsirovusiems mokslo ir kultūros veikėjams.

— Ko labiausiai Lituanistikos institutas iš lietuviškosios visuomenės pageidautų šiuose suka-
tūviniuose metuose.

— Teisingo supratimo, kad institutas nėra dar viena visuomeninė organizacija kolektyviniam darbui dirbti, o mokslininkų

(Nukelta į 4 psl.)

Lituanistikos instituto pirmininkas dr. Jurgis Gimbutas kalba IV-tame Instituto suvažiavime 1973 metais. Sėdi buvę pirmininkai daktarai Petras Jonikas ir Vincas Maciūnas. Nuotr. A. Gulbinsko

Dvarionų koncertas Chicagoje

VLADAS JAKUBENAS

Pianistė Aldona Dvarionaitė ir smuikininkas Jurgis Dvarionas yra prieš kelerius metus Vilniuje mirusio žinomo kompozitoriaus, dirigento ir pianisto Balio Dvariono vaikai. Daugiavaikė Liepojos lietuvių bažnyčios vargonininko Ant. Dvarionavičiaus šeima ir jos tolimesnį poėdiniai davė mums nemažai pasižymėjusių muzikų. Pianistė Aldona Dvarionaitė, Chicagoje jau anksčiau koncertavusi, šį kartą atvyko su savo broliu, smuikininku Jurgiu Dvarionu. Jis pasirodė, kaip aukšto kalibro, rafinuoto skonio virtuozas, su švelniu, bet skambiu tonu, puikią techniką ir stilingą frazuotę. Tos ypatybės išryškėjo jau baroko laikotarpio Tartini sonatoje, atliktoje, fortepijonui palydint, su pilnu įsijautimu į to laikotarpio dvasią. Idėmiai buvo išklaudyta antrasis numeris: vieton belgo E. Ysaye (1858—1931) sonatos smuikui solo, Jurgis Dvarionas, norėdamas pademonstruoti jaunųjų vilniečių kompozitorių kūrybą, atliko specialiai jam parašytą ir dedikuotą Felikso Andrejevo, jau per karą Kaune iškilusio operinio tenoro Rostislavo Andrejevo sūnaus smuiko solo sonatą. Reikia pripažinti, kad pats veikalas ir jo atlikimas tikrai sudomino ir užimponavo. Sonatoje meisteriškai išnaudoti visi smuiko galimybės: įvairios techninės priemonės, visokeriopio garso išgavimo atspalviai, o taip ir smuikui ypač sunkiai įvykdomas polifoninis elementas. Visa tai autorius suvesta į logiškos minties vystymą ir turinį.

Toliau sekė "Keturių pjesės" Balio Dvariono. Kaip žinoma, šio paskutiniojo plati kompoziciniai karjera prasidėjo staigiai, kai 1948 jo koncertas smuikui su orkestru laimėjo vadinamą visą junginę premiją. Momentas buvo tada ypač įdomus tuo, kad tik ką leningradiečio Zdanovo buvo pradėtas pakartotinis radikalus meno "valymas" nuo "vakarietiško formalizmo" įtakų. Daugelis žymių kompozitorių susilaikė nuo dalyvavimo bet kur. Balio Dvariono veikalas savo santūrią, melodinę stilium ir įdomiai pavartotomis lietuviškų sutartinčių melodijomis kažkaip iškart atitiko momento reikalavimus. Ir ne tik tai, iš tikrųjų tai buvo pavykęs, muzikiniai ir techniniai sąvokų užbaigiantis darbas. Šis laimėjimas tada praverė Baliaui Dvarionui ne tik vartus į išorinę karjerą, bet lyg ir atidarė nelauktus vidišnius įkvėpimo šaltinius. Tolimesni B. Dvariono veikalai: anksčiau A. Dvarionaitės atlikti "Žiemų eskizai" fortepijonui, prieš savaitę D. Pomerancitės pagrotas "Elegija" smuikui su fortepijonu ir šiame koncerte girdėtos "Keturių pjesės" rodo nuostidus, lietuviškai nuspalvintą melodinę ir kūrybinį polėkį žymiai aukštesnį, negu galima buvo tikėtis, turint mintį ankstybesnius girdėtus B. Dvariono kūrybinius bandymus. Dabar atliktos "Keturių pjesės" yra suktos įvairiais laikotarpiais, bet Jurgio Dvariono parinktos ir sudėtos kartu, sudarant lyg planingą, kontrastuojančią vieningą bei spalvingą visumą. Veikalai, kaip buvo giliu įsijautimu jauno virtuozo atlikti, pianistei Aldonai Dvarionaitėi vykusiai persiorientavusi iš solistės į švelnią darnią akompaniatorę.

Pirmoje koncerto dalyje pianistė A. Dvarionaitė atliko sunkią Chopino-Lisztą programą. Ji yra neabejotinai temperamen-

tinga, subrendusi pianistė su plačiais techniniais resursais; tačiau su taip pat neabejotinai, nesenoje praeityje Rytų Europoje galiojusiu "romantiniu" stilium, su plačiu "išsivienijimu", nors ir keičiamo pedalo vartojimu, su gražiu, dainuojančiu tonu, kuris tačiau gal per daug visur vieno-
dai "dainuoja"; ir, ko ypač gai-

la, su per gausiu "forte" ir per retu "piano", ypač dinamiškim pakilimų pradžioje. Laimė — yra išimčių. Po kiek šiek tiek (dėl minėtų priežasčių) pateiktų išdidžiai tragiško Chopino polonezo Fis moll (F sharp minor) — ir poetingai dramatiškos baladės G. minor sekė su tikra poezija, su puikiais "piano" momentais atliktas Chopino "Nokturnas" Des Dur (D. flat Major). Pirmos dalies užbaigai išgir-

(Nukelta į 3 psl.)

Tel. PR 8-3229

DR. ANNA BALIUNAS

2838 West 63rd Street

AKIŲ, AUSIŲ, NOSIŲ IR

GERKLĖS LIGOS

Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS

Aknešerija ir moterų ligos

Ginekologinė Chirurgija

6449 So. Pulaski Road (Crawford

Medical Building) Tel. LU 5-6446

Pirmą ligonius pagal susitarimą.

Jei neatsiliepi, skambinti 374-8012

DR. VL. BLAŽYS

PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS

Marquette Medical Center

6132 So. Kedzie Ave.

Val.: pirmad., antrad., ir ketvirtad.

6 iki 7:30 val. vakaro.

Seštad. nuo 1 iki 3 val.

Pagal susitarimą

Ofiso telef. WA 5-2670

Rezid. tel. WAlbrook 5-3048

Tel. Ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233

DR. PETER T. BRAZIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

2434 West 71st Street

Val. pirm. ketv. 1 iki 6 popiet.

antrad. penkt. 1-5, treč. ir šešt. tik

susitarus.

Dr. Ant. Rudoko kabineta perėmė

DR. EDMUND E. CIARA

OPTOMETRISTAS

2709 West 51st Street

TEL. GR 6-2400

Val. pagal susitarimą: pirmad. ir

ketv. 1-4 ir 7-9; antrad. ir penktad. 10-4, seštad. 10-3 val.

Ofs. tel. 733-4477; rez. PR 8-6960

DR. E. DECKYS

GYDYTOJA IR CHIRURGE

Specialybė — Nėrvų ir

Emocijų Ligos

CRAWFORD MEDICAL BUILDING

6449 So. Pulaski Road

Valandos pagal susitarimą

Rezid. tel. — GI 8-6873

DR. W. M. EISIN-EISINAS

AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS

GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA

6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670

Valandos pagal susitarimą. Jei ne-

atsiliepi, skambinti: MI 2-0001.

Tel. — BE 3-5893

DR. A. B. GLEVECKAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

Specialybė Akių Ligos

3907 West 103rd Street

Valandos pagal susitarimą

Ofiso telef. PR 8-2220

DR. JANINA JAKŠEVIČIUS

JOKŠA

VAIKŲ LIGOS

2656 West 63rd Street

Pirmad. antrad., ketvirtad., ir penkt.

nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val.

vak., seštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000, rez. GA 3-7278

DR. A. JENKINS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

3844 West 63rd Street

Valandos pagal susitarimą

DR. K. A. V. JUCAS

489-4441 — LO 1-4605

Jei neatsiliepi 561-1070

ODOS LIGOS — CHIRURGIJA

Ofisai: 1002 N. Western Ave.

5214 N. Western Ave.

Valandos pagal susitarimą

Visi telefonai 652-1381

DR. F. V. KAUNAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

1407 So. 49th Court, Cicero

Val.: kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad.

ir šeštad. tik susitarus.

Tel. ofiso ir buto Olympic 2-1559

DR. P. KISIELIUS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

1443 So. 50th Ave., Cicero

Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak.

Išskyrus trečiadienį.

Šeštadieniais 12 ir 4 val. popiet.

Tel. REliance 5-1811

DR. WALTER J. KIRSTUK

(Lietuvius gydytojas)

3925 West 59th Street

Val. pirmad., antrad., ketvirtad. ir

penktad. nuo 12-4 val. popiet ir 6-8

val. vak. Seštad. 12-2 val. popiet o

trečiadieniais uždaryta.

DR. IRENA KURAS

GYDYTOJA IR CHIRURGE

KIDIKIŲ IR VAIKŲ LIGOS

SPECIALISTE

MEDICAL BUILDING

7156 South Western Avenue

Valandos: Kasdien nuo 10 val. ryto

iki 1 val. popiet.

Ofiso telef. RE 7-1198

Rezid. telef. 239-2919.

Ofiso HE 4-1818. Rez. PR 6-9801

DR. J. MEŠKAUSKAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

Specialybė vidaus ligos

2454 West 71st Street

(71-os ir Campbell Ave., kampas)

Val.: pirmad., antrad., ketvirt. ir

penkt. Nuo 3 iki 7 val. p. p.

Tik susitarus.

Tel. 778-6555

DR. VIDAS J. NEMICKAS

SIRDIES IR VIDAUS LIGOS

2454 West 71st Street

Valandos pagal susitarimą

Telef. — 282-4422

DR. ROMAS PETKUS

AKIŲ LIGOS — CHIRURGIJA

Ofisai:

111 NO. WABASH AVE.

4200 NO. CENTRAL AVE.

Valandos pagal susitarimą

DR. FRANK PLEČKAS

OPTOMETRISTAS

(Kalba lietuviškai)

2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149

Tikrina akis. Pritaiko akinius ir

"contact lenses".

Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS

INKSTŲ, PUSLIES IR

PROSTATOS CHIRURGIJA

2656 W. 63rd Street

Val. antrad. nuo 1-4 popiet

ir ketv. nuo 5-7 vakare

Ofiso tel. 776-2880; rez. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS

GYDYTOJAS

Adresas: 4255 W. 63rd St.

Ofiso telef. RE 5-4410

Rezidencijos telef. GR 6-0617

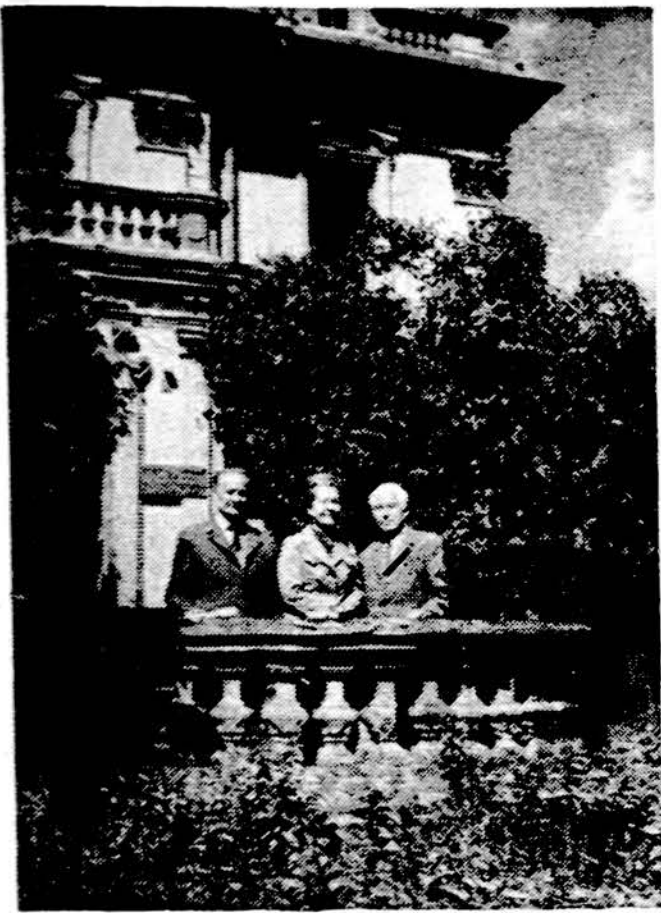
Valandos: pirmad., antrad., ketvirtad.

ir penktad. nuo 1 iki 3 val. popiet.

DR. VYT. TAURAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

Bendra praktika ir moterų ligos

Prie Lietuvių kalbos ir literatūros instituto Vilniuje 1974 metais. Iš kairės į dešinę: kalbininkas Antanas Lyberis, ėikagietė Gražutė Šlapelytė-Sirutienė ir kalbininkas Jonas Kruopas.

Jonas Kruopas (1908.IV.23-1975.X.17.)

Kalbininkas lituanistas Jonas Kruopas

Praeitųjų metų gale netekome dviejų mūsų senosios kartos lietuvių kalbos specialistų mokslininkų: tremtyje prof. Prano Skardžiaus, apie kurį buvo mūsų periodinėje spaudoje plačiai rašyta, ir pačioje Lietuvoje docento Jono Kruopo, apie kurį tik trumpa žinutė šia proga mūsų spaudoje čia tepasirodė.

J. Kruopas, kaip pranešė Lietuvos spauda, staiga mirė 1975 m. spalio 17 d., eidamas 68-tus metus. Kelerius pastaruosius metus sirguliavo širdies liga. Mirė, grįžęs iš ligoninės, plaučių uždegimu. Palaidotas Vilniaus Rasų kapinėse. Paliko žmoną Elena (Šikšnytę, pedagogą ir buv. ilgamečio Vilniaus Vytauto Didžiojo Gimnazijos direktoriaus Marcelino Šikšnio dukterį) ir dukrą studentę Laimutę.

Jonas Kruopas gimė 1908 m. bal. 23 d., Sakalinės k., Gaurės vls. (dabartiniame Tauragės rajone). Vidurinį mokslą ėjo Tauragės Vidurinėje Mokykloje ir tęnykštėje Mokytojų Seminarijoje. 1928 (?) m. rudenį stojo į Lietuvos Universitetą Kaune, kur Humanitarinių Mokslų Fakultete pagrindinė šaka studijavo lietuvių kalbą, o šalutinėmis, kaip ir daugelis lituanistų, turėdamas prieš akis mokytojo darbą aukštesniosiose mokyklose, pasirinko lietuvių literatūrą ir pedagogiką. Universitetą tebaigė 1937 m., nes studijuodamas turėjo pragyvenimui uždarbiauti.

Baigęs mokslą, iš pradžių mokytojavo Kauno gimnazijose. Be 1938 m. pradėjo dėstyti lietuvių kalbą Pedagoginiame Institute Klaipėdoje, o vėliau Vilniuje (kur, Lietuvai netekus Klaipėdos, šis institutas persikėlė, prieš tai trumpai sustojęs Panevėžyje) ir pagaliau Vilniaus universitete (čia nuo 1948 m. docento titulu). Po pastarojo karo J. Kruopas kurį laiką buvo šių aukštųjų mokyklų lietuvių kalbos katedrų vedėjas. Jo vadovaujamas nevienas studentas yra parašęs ir apgynęs savo disertaciją.

Nuo 1946 m. J. Kruopas buvo kartu ir Lietuvių Kalbos ir Literatūros Instituto bendradarbis. 1955-64 m. laikotarpiu jis buvo to instituto direktoriaus pavaduotojas mokslo reikalams. Kurį laiką vadovavo instituto kalbos sektoriams, o nuo 1961 m. iki mirties buvo žodinių sektoriaus vedėjas. Nuo 1952 m. J. Kruopas buvo kartu ir instituto Terminologijos Komisijos pirmininkas.

Dirbdamas norminamąjį lietuvių bendrinės kalbos kultūros

P. JONIKAS

darbą, J. Kruopas rūpinosi, kad ta kalba būtų graži, taisyklinga ir tobula plataus įvairopės kultūrinio gyvenimo sritims reikšti.

J. Kruopas bene jau ir studentavimo metais teoriniame kalbininko darbe buvo daugiau palinkęs į leksikos (žodyninės kalbos sudėties) sritį.

Baigęs universitetą, mokytojaujamas iš pradžių, prieškarinio metais, J. Kruopas palyginti mažai tesirėdė kalbiniais raštais, išskyrus vieną antrą norminamojo pobūdžio straipsnį "Gimtojoje Kalboje". Jo polinkis į žodyninę sritį gausesniais raštais ėmė reikštis po pastarojo karo, nors tada jis ir turėjo daug mokomojo bei administracinio pobūdžio darbų. Ir jo disertacija filologijos kandidato laipsniui yra iš senovinės lietuvių kalbos žodyninės srities — "M. Petkevičiaus raštų leksika" (1952).

Be šio veikalų, J. Kruopas parašė eilę mokslinių straipsnių bei trumpesnių studijų, kuriose taip pat nagrinėjo XVI-XIX a. mūsų raštų leksiką.

Minint 400 metų nuo pirmosios žinomos lietuviškos knygos, Mažvydo katekizmo (1547), pasirodymo, paskelbė studijėlę apie Mažvydo raštų žodyninės slavybės (1947 m. išsp. "Senioje lietuviškoje knygoje", kurios jis buvo ir vienas redaktorių). Kiti leksikiniai jo studijiniai straipsniai, išspausdinti Lietuvos Mokslų Akademijos leidiniuose, skirti pirmiausia rankraščiais likusių lietuvių kalbos žodžių nagrinėjimui — Mikalojaus Akelaitio, Simano Daukanto, Simano Grošo, Lauryno Ivinskio, Ambraziejaus Kašarauskio, Juozapo Miliausko ir kt. žodžių bandymams. Taip pat jis tyrė ir Mikalojaus Daukšos katekizmo (1595) žodyninius paralelizmus.

J. Kruopas, ne tik nagrinėjo senovinę lietuvišką raštų leksiką, bet ir svariai prisidėjo prie šandieninio lietuvių kalbos žodžių turto registravimo bei aprašymo. Didelis jo įnašas atiduotas akademiniam "Lietuvių kalbos žodynui", kurį redaguoja redakcinė komisija. J. Kruopas ėjo į to žodyno III-V (1956-59) tomų redakcinę komisiją eiliniu nariu, o nuo VI (1962) iki VIII (1970) tomų buvo atsakomasis šių tomų redaktorius, IX (1973) tome — jau vyriausiasis redaktorius.

J. Kruopas taip pat buvo atsakomasis redaktorius ir bendrinės

kalbos reikalams skirtą vienatomo "Dabartinės lietuvių kalbos žodyno", kurio I leidimas išėjo Vilniuje 1954m., o antrasis, pataisytas ir papildytas, 1972 m. Jam vadovaujant, lietuvių kalbos žodyno kartoteka išaugo iki pusketvirto milijono kortelių (kurių vienam žodžiui ar vienai jo formai, žinoma, gali būti po kelias ar keliolika, kartais net žymiai daugiau, su frazeologiniais pavymzdžiais).

J. Kruopas yra ir 1957 m. išleisto "Pirmosios lietuvių kalbos gramatikos" atsakomasis redaktorius. Tai svarbus leidinys, kuriame fotografiniu būdu pakartota 1653-54 m. Danieliaus Kleino lotyniškoji ir vokiškoji lietuvių kalbos gramatika su judviečių vertimais į lietuvių kalbą ir komentarais. Leidinio vyriausiasis redaktorius pasirašė prof. J. Balčikonis ir B. Larinas, o redaktorių — J. Kruopas. Trumpą laiką prieš pastarąjį karą J. Kruopas buvo mokslo einančios jau nuomenės laikraščio "Aušrinės" redaktorius.

Vertingi yra ir J. Kruopo kalbiniai komentarai "Lietuvių kalbos istorijos chrestomatijoje" (1957). Čia jis apibūdina įvairių laikotarpių senovinių lietuviškų raštų kalbą bei rašybą.

J. Kruopas 1955 m. išleido nedidelį veikalėlį didžiajam mūsų kalbininkui pagerbti, vardu "Kalbininkas Kazimieras Būga" (kartu su J. Būtenu).

Be to, J. Kruopas dirbo ir formaliu patarėju lietuvių kalbos mokslo reikalams. Buvo vienas nuolatinis lietuvių bendrinei kalbai skiriamas "Kalbos Kultūros" žurnalo konsultantu, o taip pat vienas Mažosios Lietuviškos Tarybinės Enciklopedijos redaktorių konsultantų. Dalyvavo mokslinių tyrinėjimų koordinavimo tarybose. Kaip Terminologijos Komisijos pirmininkui, jam teko peržiūrėti daugelį pokario metais išėjusių specialių lietuviškų terminologinių žodžių ir padėti nustatyti jų tinkamumą vartosenai.

Jonas Kruopas buvo tyli, maloni ir draugiška asmenybė. Savo mokslo metų draugams, mokiniams bei studentams ir savo mokslo kolegoms paliko atminimą jautraus, nuoširdaus žmogaus, kuris kiek galėdamas su pasiaukojimu dirbo kalbos mokslo bei kalbos kultūros darbą.

TOMAS VENCLOVA

EILERASTIS APIE ŽUVUSĮ

po anglim, po sniegu; ir leidžiama netgi dairytis, tarsi vabzdžio sparnai — po anglim, po sniegu, po žeme; aptvėrimų svarstyklės, ir juodos atodėreio plytos, ir įmirkusių rąstų būry keturkampė žiema;

taip sudygę laišakai savo tolstanti lauką pasiekia, jų balti adresai, stikluose suartėję grūdai, aš pasieksiu save, aš pasėtas, man laikas išsėti, po kanalais ir varpinėm burną pripildo kreida;

taip svyruoja platybė, apėmusi dešimčia pirštų savo galvas, ir augalas ją pasitinka laiku po ribotu dangum, o šaltiniuose balta ir tiršta išalusį karčių, kanopų, laivų;

taip išmokstam surasti bityną ir parako medų, paliesti veidą ir metų nenutylėt, ir atverti kirviu pajudavusį ledą, po kuriuo atsimerkia ir auga žuvis ir žolė

ANTIGONE

Viskas būna ilgai, lyg dulkėto vandens panoramos, išardyti stogai ir išnykusio priemiesčio namas, Kur net vasarą šaltis apunkina slenktį, ir blyksi Kelios nuostabios valtyys, lig pusės nugrimzdę į Stiksą.

Labas vakaras tau. Pasirinkusiam niekas nekeista. Kol tavęs nematau, tu vis tiek negali pasikeisti — Kol bevoisė migla nuo akių atitolina skardą, O dvylypė tyła apgyvendina svetimą vardą.

Kur po kojų giliai susitinka ir aidi vagonai, Kur juduoja stiklai ir baltuoja spygliai, Antigone, švyti svarios lagūnos, ir sienos laivyno nesaugo. Kur dabar tavo kūnas — be sielos, be dvylio, be draugo?

Tarp žibintų garų, panardintų į sūnų tvaiką, Po karų ir gaisrų, po sėkmingai praslinkusio laiko Amžinai gyvenai, atsisakiusi sapno ir alkio. Ir ilgai išsieni, ir sužvangini nesančių velkų.

Taip kartojas būtis, ir šešėliai tavęs nebemato, Taip tuščia atmintis pamažu atsilieka nuo datų, Atsilieka lietus, išblaškydamas dūmus ir miegą, Ir pas miesto vartus du sargybiniai stovi ant bėgių.

EILERASTIS APIE ARCHITEKTŲ

čia visos dienos tokios ištikimos ir visos tokios lengvos, drauge mano, lyg varpinių ir bokštų aukštumos, kurių dugne sutemstant laukiama; tai pasakyk, kuriom gi priemonėm prieš versmę, priemolyje rastąją, meteoritų kalyklos prieangį, salų ir sąsiaurių dinastiją?

o štai ir mes, nuskynę tyruose ne mums augintą sodrų obuolį, pasidaliję šlovę mirusių, lyg didelę laimingą drobę, paskelbė laisvės moratoriumą, išmokę pasakoti vėtroje dangaus negyvėlių istoriją, prisikėlimo geometriją;

ir tai pradžia, ir putos valtyje už riekstancio raudono pylimo (bulvarai, burlaiviai ir Baltija giliai atsikvepia ir priima) — nors miestų akmenys suveržtų mus, naujais vardais ilgai įvardijom viltis, viduramžius, viduržemius, žiemas ir paukščių pilną vandenį;

ir tai tėvynė: ginkis puolamas; jos gotikinės durys praviros, ir taip arti beorės tolimos, ir dangūs lyg bedūmis parakas

(iš "Kalbos ženklų")

Antanas Rūkas Dariaus Lapinsko sceninėje mozaikoje

ALGIMANTAS DIKINIS

Laimingu sutapimu š.m. vasario 1 d. Marijos aukštesniosios mokyklos auditorijoje Aušros ir Jono Jurašų susitikimo su lietuviškąja Chicago visuomene proga sušvytėjo neeilinis sceninis žaismas. Prieš aštuonerius metus mus palikęs rašytojas, poetas, dramaturgas ir aktorius Antanas Rūkas prabilo į mus naujomis, gaiviomis varšomis. Iš paprasto žmogaus buities kilęs, jo buitį pamilies ir apie tą buitį bylojės "Mano tautos istorijos" autorius savo poetiniais posmais prabilo į žiūrovų širdis lietuvių vargulių šiluma ir prakaitu alsuojančio artojo paprastumu. Poetinio laiko šyde visa tai praskambėjo Dariaus Lapinsko sceninėje mozaikoje, Stasės Kielaitės, Laimos Ras-

tenytės, Jono Kelečiaus išraiškoje, jaunųjų talkininkų Danos Karužaitės, Ramintos Pemkutės, Audra Aleknaite, Rūtos Rasutytės, Aro Rimavičiaus ir Mirgos Rimavičiūtės ratelėje, Danos Petkūnaitės apšvietimo žaisme ir Vandos Alekšienės scenos technikinėje priežiūroje.

Kukliomis, bet išradingomis priemonėmis žiūrovų vaizduotėje atsivėrė žaliųjų ežerai, šilai ir šiluma ir prakaitu alsuojančio artojo paprastumu. Poetinio laiko šyde visa tai praskambėjo Dariaus Lapinsko sceninėje mozaikoje, Stasės Kielaitės, Laimos Ras-

Daugialypių talentu apdovanojamas Darius Lapinskas sumaniai ir išradingai panaudojo šviesų bei garsų efektus savo mozaikiniam piešimui: drobių plokštėse švystelėjo karalių, kunigaikščių siluetai, pražygiavo tautos sūnūs — savanoriai. Grobuonišką gaisro pašvaistę voratinklis — priespaudų, okupacijų simbolis, klaidi žiaurių persekiojimų auka — pakaruoklis. Darnios trijų aktorių vaizdinės kompozicijos ir... finalinė scena — trijulės susiliejimas: žmogiškas, drauge toks paprastas, trapus. Išlikti, gyventi, būti...

Drauge su ilgesiu, sunkiu ir slėgiu, drauge su išgaščiu kritimu,

kankina rūpestis nebenumaldomas: tiek daug erdvės žvaigždynuose ir taip mažai beliko vietos žmogui žemėje. Kol dar gimsta panašios mozaikos, per anksti būtų kalbėti apie mūsų sceninių pastangų pakasynas.

DVARIONŲ KONCERTAS CHICAGOJE (Atkelta iš 2 pusl.)

dome Aldonos Dvarionaitės asmenybei, atrodo, ypač tinkama kūrinį: Liszto vadinamą "Dantės Sonatą" (Aprės ne lecture du Dante), kur ilgame, fantastiškame veikale vaizduojami Dantės sapnuoti pragaro ir dangaus vaizdai. Čia būta ir demoniško ir gražaus "piano".

Pedalizacijos klausimui nebūtinai reikšminga geografija. Ukrainos vargonininko sūnus, Odesoje augęs ir pas tą patį prof. Neuhausą Maskvoje tobulinęs pasaulinio garso sovietų pianistas Sviatoslav Richter pasižymi kaip tik pavyzdiniu pedalizacijos aiškumu ir taupumu. Savo dabartiniame pavidale Aldona Dvarionaitė yra įspūdinga ir rafinuota koncertinė pianistė; minėtų dinaminį slėstelių nesusunkiai įvykdomas pašalinimas vis dėlto pakeltų jos bendrą solistinį spalvingumą.

Abu solistai buvo šiltai priimti Beverly Art Center salėje, Chicagoje, š.m. sausio 31 d. susirinkusios publikos. Tik aukšto lygio koncertas būtų buvęs vertas žymiai didesnio klausytojų kiekio.

B. SRUOGAI BŪTŲ 80 METŲ

Vasario 2 d. — prof. Balio Sruogos gimtadienis. Tą dieną šis didis mūsų poetas, dramaturgas būtų sulaukęs 80 metų, jeigu Stuthofio lageris ir okupacijos priespauda jo jėgų nebūtų išsilpę. Kaip žinome, jis yra miręs 1947 m. spalio 16 d., teturėdamas tik 51 m. amžiaus, bet jau palikęs didelius kūrybos lobius.

Iš Jurašų susitikimo su ėikagiečiais. Čia jie tarpe aktorių, susitikimo programoj Marijos aukšt. mokyklos auditorijoj inscenizavusiu Antano Rūko knygos "Mano tautos istorija" poetiškuosius puslapius. Stovi iš kairės į dešinę: pastatymo režisierius ir muzikinio apipavidalinimo vadovas Darius Lapinskas, Aušra Marija Jurasienė, Stasė Kielaitė, Jonas Jurašas, Laima Rastenytė ir Jonas Kelečius. Priekyje pastatymo talkininkai, taipgi scenoje groję, šokę ir vaidinę. Iš kairės į dešinę: Daiva Karužaitė, Raminta Pemkutė, Audra Aleknaite, Aras Rimavičius, Rūta Rasutytė ir Mirga Rimavičiūtė. Nuotr. P. Maletas

LITUANISTIKOS INSTITUTO SIDABRINĖ SUKAKTIS

(Atkelta iš 2 pusl.)

draugija, kurioje pagrindiniai darbai atliekami individualiai. Leiskite, gerbiama redaktorau, pirmą apskriti Jūsų klausimą ant- raip: ko lietuvių visuomenė pa- geidauja iš Lituanistikos institu- to? Iš patirties žinome, kad šalia jau suminėto instituto darbų — suvažiavimų, lituanistikos veika- lų ir panašių, laikas nuo laiko gauname užsakymų sudaryti spe- cialias darbo komisijas netikėtai išskylančius uždavinius atlikti. Štai keli pavyzdžiai.

1973 metų instituto suvažiavi- me gerbiama istorikė dr. V. Sruo- gienė su pagrindu kėlė reikalą sudaryti komisiją, kuri sektų A- merikos ir kitų kraštų mokslinę literatūrą ir enciklopedijas ir instituto vardu reaguotų į paste- bėtas klaidas ar tendencijas Lie- tuvos ar lietuvių atžvilgiu. Insti- tuto vadovybė neturi galios ne- išteklių tokiai komisijai sudaryti ir prižiūrėti, kad ji vykdytų duo- tą uždavinį. Bet ne komisija, o daug instituto narių seka savo specialybių literatūrą, nes tai yra jų natūrali profesinė pareiga. Ne vienas iš jų parašo recenzijas specialiuose žurnaluose ir lietu- vių spaudoje ir pakritikuoja, kas reikalinga. Kiti įjungia tokią kri- tiką savo parašytose ir išleistose knygose bei savo paskaitose uni- versitetuose ir kitur. Tačiau toks darbas buvo ir bus individualus, pačių narių iniciatyva ir atsako- mybė.

Neseniai gavome iš JAV LB vi- suomeninių reikalų tarybos pir- mininko p. Alg. Gečio pageida- vimą, kad mūsų institutas suda- rytų komisiją tikrinti Amerikos mokyklų vadovėlius ir im- tųsi priemonių pasitaikančioms klaidoms, liečiančioms Lietuvą, atitaisyti. Tuoj pat buvo susiriš- ta su keliais instituto nariais, mėginant tokią komisiją sudary- ti. Paaiškėjo, kad mūsų nariai, nebūdami mokyklų (pradinį ir viduriniojo) mokytojai, nesu- dūrė su vadovėliais. Juos geriau pažįsta tokių mokyklų mokytojai. Juk turime lietuvių mokytojų sa- jungą, tad būtų natūralu nu- kreipti šį aktualų reikalą į moky- tojus. Bent du Lituanistikos institu- to nariai, vienas istorikas, kitas literatas, sutiko patalkininkauti ekspertais ir parašyti savo kritiką apie vadovėlius, jeigu tokie kri- tikos reikalingi vadovėliai būtų nurodyti. Jei ir būtų pakaltinti išsiskukėjimui iš aktualaus ir svarbaus darbo, nežinotume, kaip galėtume geriau atlikti tokį darbą. VLIKO ELTA prašo insti- tuto, kad mūsų mokslininkai išskeltų akademiniuose sluok- sniuose okup. Lietuvos inteligentų kankinimo faktus. Gautieji spe- cialūs ELTOS biuletiniai anglų kalba instituto prezidiumo iš- siuntinėti 24-iesiems instituto na- riams — profesoriams su atitin- kamu pageidavimu. Kaip pasi- seks uždavinį atlikti, vėl priklaus- ys nuo tų narių noro ir turimų galimybių. Instituto, kaip kolek- tyvo, darbas apunkina ir toji aplinkybė, kad prezidiumo nariai gyvena plačiai pasklidę tolimose miestuose: pirmininkas Bosto- ne, sekretorius Floridoje, išdinin- kas Chicagoje, kitas narys Wa- shingtone. Vieton posėdžių turi- me pasitenkinti laiškais ir telefo- niais. Neatrodė, kad naujas pre- zidiumas galėtų būti suburtas vienoje vietoje. Ir seniau Litua- nistikos institutas neturėjo spe- cialių darbo komisijų tam tik- riems uždaviniams vykdyti, iš- skyrus savo suvažiavimus su- rengti ar savo leidiniams red- guoti.

Specialistų profesorų rašiniai moksliniuose žurnaluose ar jų laškai ant oficialių universiteti- nių blankų efektingiau paveikia akademinius sluoksnius ir plačiąją Amerikos spaudą, nei tokie laišukai Lituanistikos instituto

vardu. Nors ir oficialiai inkorpo- ruotas, mūsų institutas yra žino- mas ne kaip didelio autoriteto mokslinė institucija, o tik kaip išvinių mokslininkų draugija. Tad ir instituto pareikšimai mū- sų oponentams atrodo, kaip sub- jektyvi "etnikų" nuomonė, suin- teresuota savo tautos reikalais. Geras pavyzdys yra prof. dr. R. Misiūno paskelbtoji recenzija a- pie Enc. Britannica "Slavic Re- view" žurnale. Profesionaliai ir objektyviai parašyta, ji nuskam- bėjo Amerikos spaudoje ir efek- tingai paveikė enciklopedijos re- dakciją. Tiesa, tuo reikalu buvo sumanią pasidarbauti P.L.B. vi- cepirmininko inž. D. Sato sudary- tos komisijos, kurioje buvo ir Li- tuanistikos instituto pirmininkas, bet mūsų memorandumai nebu- vo panaudoti nė "New York Times", nė kitos didžiosios spau- dos.

Taigi, laukiame iš lietuvių vi- suomenės supratimo ir dėmesio savųjų mokslininkų draugijai ir jiems patiems. Jei visuomenė gau- siau lankytų lituanistų suvažiavi- mus ir jų paskaitas, daugiau pirktų jų knygas ir gausiau pre- numeruotų jų redaguojamus žur- nalus, būtų didelė paskata dau- giu dirbti lituanistikoje ir ma- žiau užsidaryti universitetų sienose. Kai kviečiamas Lituanisti- kos instituto narys paskaitai lie- tuvių renginiuose, pristatant pre- legentą publikai, reikėtų visada pa- žymėti, kad jis yra Lituanistikos instituto narys. Dažnai sumini- mas paskaitininko priklausomybė kitataučių mokslinėms draugi- joms, o savasis institutas pamirš- tamas. Pripažinkite, kad mūsų Lituanistikos institutas išaugo per 25 metus ir savo atliktais darbais įprasmino save būti lita- nistikos mokslų reprezentantu išvijoje. O juk buvo pesimistai, kurie netikėjo, kad tokia nepak- tiška draugija, kaip tasai insti- tutas, išsilaikys nenusibaigęs visą ketvirtį šimtmečio.

Turime dar vieną pageidavi- mą: mokslininkai, ypač lituanis- tai, reti paskūčiai išvijoje, ne- turėtų būti spaudžiami dirbti ki- tų draugijų valdybose adminis- tracinio ar organizacinio darbo. Po tarnybinių pareigų ir taip jau mažą laiką susikaupti kūrybi- niam ir moksliniam darbui. Kny- gos, išliekamos vertės straipsniai, mokslinės paskaitos neparašo- mos per vieną kitą vakarą. Reikia netrukdomų savaitgalių, o kar- tais ir išties atostogų. Kiek žino- ma, koncertuojantieji solistai, kompozitoriai, chorvedžiai, reži- sieriai nedirba organizacijų val- dybose. Ir niekas to nereikalauja, nors ir pasitaiko išimčių. Tokios privilegijos yra verti ir lietuvių mokslininkai, atiduodą savo daugelį visuomenei kūrybiniais darbais. Jei solistams paprastai užmokama už jų koncertus, tai paskaitininkams dažniausiai ne- užmokamas nė kelionių išlaidos, nebeminint paties darbo. Bet dėl to mūsų lituanistai neatsisako nė paskaitai, nė bendradarbiavimo lietuvių spaudoje, o dažnas atlie- ka reikalingas pareigas visuome- ninės organizacijos.

Ačiū Jums, mielas redaktorau, už Jūsų kultūrinio priedo visada atviras skiltis Lituanistikos insti- tui. Dėkoju Lietuvių fondui, Lietuvių Bendruomenės valdybai ir Kultūros tarybai už didelę pa- ramą mūsų institutui, be kurios mūsų darbai nebūtų galėję pasiekti lietuvių šviesuomenės da- bar ir ateityje.

MIRĖ NOBELIO LAUREATAS

Nobelio premiją laimėjęs fizi- kas Werner Heisenberg mirė va- sario 1 d. Miunchene, sulaukęs 74 m. amžiaus. Jo tyrimai yra padėję išvystyti atominę bombą.

• I LAISVĖ, 1975 m. gruodžio mėn., Nr. 65(102). Žurnala leidžia Lietuvių Fronto Bičiuliai tris kartus per metus. Šį numerį redagavo: Alė Rūta-Arbienė, Bernardas Brazdžionis ir Juozas Kojelis. Metinė prenume- rata JAV ir Kanadoje - 7 dol., kitur - 5 dol. Korespondencija adresuoti: "I Laisvė", 341 High- land Blvd. Brooklyn, New York. Prenumeratą siųsti: Aleksas Kul- nys, 7034 Harterest Drive, Ran- cho Palos Verdes, Calif. 90724. Šis naujasis numeris yra žymiai padidintas (176 psl.) ir jo kai- na 5 dol.

Visa korpusinė savo dalimi naujasis numeris yra skirtas prof. Juozui Brazdžioniui, mirusiam 1974 m. lapkričio 28 d. Redakcijos ir leidėjų vedamajame gražiai pa- rodoma ryški pirmųjų kultūri- ninkų ir Juozo Brazdžionio para- lėlė. Vedamojo pradžioje skai- tome: "Dažnai stebimės pirmai- siais mūsų kultūrininkais, ypač priešaušrio, 'Aušros' ir poaušrio gadynėje — kokiais keleriopais talentais jie yra buvę, kokiose keleriopose srityse reiškėsi". Toks buvęs ir šių laikų prof. Juozas Brazdžionis. Todėl ir vedamojo pa- baigoje rašoma: "Juozas Ambra- zevičius-Brazdžionis įrodė, kad vie- name turtingos dvasios asmeny- je, gyvenimui ir tėvynei pareika- kalavus, turtingai gali reikštis mokytojas ir mokslininkas, žur- nalistas ir visuomenininkas, poli- tikas ir valstybininkas, rezisten- cijos kovotojas ir vadas". Po ve- damojo prasmingai puslapiu skirti paties Brazdžionio raštui "Laisvės veikėjų tipai". Anot re- dakcijos prieda, skaitytojas lengvai galės pastebėti, kad prieš vienuolika metų Brazdžionio skel- bti mintys tebėra aktualios ir šiandien.

Po to jau eina įvairių autorių straipsniai, įdomiai, spalvin- gai ir konkrečiai liečiantys J. Bra- zdžionio asmenį ir darbus įvairiais jo gyvenimo laikotarpiais, įvai- riuose srityse ir aplinkybėse. Sta- sys Raštikis rašo apie Juozą Bra- zdžionį Laikinojoje Lietuvos vyriau- sybėje. Kazys Škirpa nagrinėja Brazdžionio politinę strategiją. Vy- tautas Vaitiekūnas nušviečia Brazdžionio veiklą Vlike. Adolfas Damiušis paseka Brazdžionį lietu- viškoje rezistencijoje. Kazys Am- brozaitis savo raštui uždeda an- trą "Brazdžionio gyvenimo mo- kyklą". Kai kuriuos savo su- sitikimus su Juozu Brazdžioniu jau- triai prisimena Vytautas A. Dambraiva ir Mykolas Naujokai- tis. Kaip kukliai savo rašto antri- nėje antraštėje sako, "pora brūkš- nių jo portretui" prideda Česlo- vas Grincevičius. Apie Juozą Bra- zdžionį — žurnalistas kalba Simas Sužiedėlis. Stasio Barzduko duo- klė pavadinta "maži didelio žmo- gaus prisiminimai". Studentišku prisiminimu apie Juozą Ambra- zevičių-Brazdžionį pateikia Vincas Kazlauskas. Prisiminimų pluoštą, pavadintą "Žydinti sala" paže- ria dar Kotryna Grigaitytė. Savo paskutinį pašnekęs su prof. Juozu Brazdžioniu Dainavoje 1974 m. duoda Leonardas Valiukas. Daugiausia knygų recenzijų iš- traukėlėmis Juozas Brazdžionis, kaip literatūros kritiko tremtyje, nuomones pristato Vladas Kul- bokas. Prof. J. Brazdžionio gyve- nimo pabaiga, tiesiogiai ją ste- bėjusi, nupasakoja Rozalija Som- kaitė straipsnyje "Brazdžionio ligo- je". Prof. Juozo Ambrazevičiaus rašto darbų bibliografiją pateikia Vacius Prižgintas. Tik, atrodo, bibliografija toli gražu nepilna, nes Brazdžionis kartais knygų re- cenzijas spausdino, visai jų nepa- sirašydamas. Tokių buvo "Dar- bininke". Jas reikėtų tiksliai su- rasti ir bibliografijon įtraukti. J. Brazdžionio skirtoji šio "I Lais- vė" numerio dalis užsklandžiama J. K. prisiminimu "Brazdžionis Ka- lifornijoje".

"I Laisvė" redaktoriai ir leidė- jai atliko nemažos reikšmės dar- bą, sukauptami vienoje vietoje tiek daug ir taip įvairios medžia- gos apie žmogų, kuris šio am- žiaus įvairiose lietuviškosios veik-

Nauji leidiniai

Vytautas O. Virkau Ex libris

los bei kūrybos srityse yra įmy- nės gilius pėdsakus ir kuris ne- vienu atveju yra šviesus pavyz- dys gerokai sumaitotame dabar- ties pasaulyje.

Apžvalginėje žurnalo dalyje dar liečiama rusiškas disiden- tizmas ir Pabaltijo suverenumas. keliama klausimas: ar rusai ga- ietų paskirti Sveicarijos pavyz- džiū? svarstoma lituanistinių kur- sų Vilniuje problema; turint prieš akis čionykštės mūsų Bend- ruomenės kelia, statomas klau- simas: teisinė tvarka ar anarchi- nė įtampa? skyrūje "Dokumen- tų šveisoje" teikiama JAV LB VII-tosios Tarybos III-sios sesijos nutarimai ir JAV LB Garbės teis- mo sprendimas; aprašomas kali- formiečių 1975 metų politinių stu- dijų savaitgalis; žvelgama į fron- tininkų stovyklą studentų akimis; aptariama Kazio Škirpos knyga "Sukilimas Lietuvos suvere- numui atstatyti"; rašoma apie komunistų ir nacių žudynes Lietuvoje. Žurnalo užsklandos vedamieji: "Kad nenutiltų nevi- tyje" (L.K.B. Kronikos) ir "Lie- tuva ir detante".

Numeris iliustruotas įvairio- mis prof. J. Brazdžionio gyvenimo nuotraukomis ir apie jį rašan- čių veidais. Kaip šios rūšies leidinys, pas- tarasis "I Laisvė" numeris yra toks, kurio galima nuosirdžiai pasidžiaugti kaip įrodymu, jog yra dar galvas nepametusius žmo- nių, norinčių ir sugebančių rim- tai mąstyti ir pozityviai dirbti.

• AIDAI, 1975 m. gruodžio mėn. Nr. 10. Mėnesinis kultū- ros žurnalas. Redaguoja dr. Juo- zas Girmius, 27 Juliette St., Bos- ton, Mass. 02122. Leidžia Lietu- viai pranciškonai. Leidėjų atsto- vas žurnalo reikalams — kun. dr. Leonardas Andriekus. Admi- nistruoja kun. Benvenas Rama- nauskas, O.F.M., 361 High- land Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207. Metinė žurnalo prenumerata 12 dol.

Naujas žurnalo numeris pra- dedamas Juliano Draugelio straipsniu "Bažnyčios padėtis Lietuvoje 1975 metais". Straips- nyje ryškiai pabrėžiama trys da- lykai: 1. sustiprintas Bažnyčios gyvenimo, dvasiškosios veiklos ir tikinčiųjų persekiojimas; 2. žūli ir melaginga propaganda krašte

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS
IR MEGEJAMS

Daug sutaupysite perkant šia-
įvairių firmų foto aparatus bei
jų reikmenis. Pasinaudokite pa-
togių planu atidedant pasirink-
tus reikmenis ypatingai progai.
Pilnai užbaigtų foto nuotraukų
aptarnavimas. Atidaryta pirmą
ir ketvirtą, vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Tel. Prospect 6-8998
Chicago, Illinois, 60629

metų; Vladą Baltrušaitį palaido-
jus; Hamiltono lietuvių choro
"Aidas" penkmetį minint; IS
Chicago muzikinės padangės
(A. Pakalniškys ir V. Smeto-
nos koncertas, G. Antanaitys-
Ugianskienės rečitalis, Dalios
Kučienienės rečitalis); Mūsų bui-
tyje (kultūrinės veiklos kronika);
aptariama Lenkijoje išleista lenkų
katalikų enciklopedija (pirmas
tomas).

Numeris iliustruotas daugiausia
Jono Rimšos tapybos darbų nuot-
raukomis....

• METMENYS, 1975 m. Nr.
30. Kūryba ir analizė. Žurnala
redaguoja Vytautas Kavolis, Di-
ckinson College, Carlisle, Pen-
nsylvania. Administruoja Marytė
Paškevičienė, 3308 W. 62nd Pl.
Chicago, Ill. 60629. Keturių nu-
merių prenumerata 10 dol., gar-
bės prenumerata 15 dol., šio nu-
merio kaina 3 dol. Žurnala lei-
džia "Metmenų" bendrovė.

Liūnės Suteimos poezijos pluo-
stas, skirtu mirusiam Daliai Jukne-
vičiūtei, atskleidžiamas naujasis
"Metmenų" numeris. Greta šlie-
jasi ir Austės Pečiūraitės įdomaus
surrealistinio sukirpimo apybrai-
ža "Susitikimas su undine". Vy-
tautas A. Jonynas plačiau pana-
grinėja humoristinę Antano Gus-
taičio kūrybą, rašto įvade įdo-
miai paliedamas istorinę šio po-
būdžio kūrybos raidą mūsų lita-
ratūroje. Gražią darną su straips-
niu sudaro keturi naujutėliai
Antano Gustaičio eilėraščiai,
meistriškai parašyti ir atremti
į šiandieninę mūsų šios buities tik-
rovę. Sakysim, kad ir šiedu pos-
mai iš "Kaino ir Abelio":

O tauta iš proto eina —
Apsisprendžia: arba — arba!
Viens už Ablių, kits už Kainą
Guldo galvą, krato tarbą,

Vytautas O. Virkau Ex libris

Skirstos partijų vadais,
O vadai — kaip ir kadais:

Kainas geria, Ablius pila
Už laimėtą karštą kovą,
Kainas perka naują vilą,
Ablius gulas į jo lovą
Ir iš tautinės kančios
Glaudžiai glaudžiais prie
pačios...

Naujos savo beletristikos ga-
balą pateikia Liudas Dovydenas
antrašte "Varnėnų kondomini-
jum". Istorijos filosofijos klau-
simus svarsto Algis Miekūnas
straipsnyje "Veikla ir istorinis lai-
kas". Jurgio Blekaičio ir Aldo-
no Vėščiūnaitės puslapiu skirti
naujausieji jų poezijai. Paslapti-
go gaubto įmsle savo apybraižo-
je mena Petras Melnikas. Ciurlio-
nio dailėtyros klausimais rašo
Kęstutis Paulius Zygas.

Apžvalgų ir kritikos pus-
lapiuose Vytautas A. Jonynas re-
cenzuoja premijuotąją Alfonso
Nykos — Niliūno poezijos kny-
ga "Vyno stebuklas"; Artūras
(Nukelta į 5 pusl.)

Chicago Savings Offers You A Choice Of These Beautiful

COLOR TV SETS

WHILE YOU EARN 6½% to 7¾% PER ANNUM
*IN OUR SPECIAL ACCOUNT

17" Diagonal COLOR

With \$1,500

You can have this 17" RCA XL-100
COLOR TV... and your money grows to
\$1,887 in 72 months.

Or With \$2,000

And your money grows to \$2,283.06 in 4
years.

Or With \$5,000

And your money grows to \$5,558.48 in
2½ years.

Or With \$10,000

And your money grows to \$10,691.09 in
1½ years.

Or With \$20,000

And your money grows to
\$21,024.81 in 1 year.

19" Diagonal COLOR

Remote-Control

With \$1,500

You can have this 19" RCA XL-100
COLOR TV... with Remote Control...
and your money grows to \$1,886.54 in 72
months.

Or With \$2,000

And your money grows to \$2,112.23 in 4
years.

Or With \$5,000

And your money grows to \$5,408.95 in
2½ years.

Or With \$10,000

And your money grows to \$10,551.95
in 1½ years.

Or With \$20,000

And your money grows to
\$20,890.22 in 1 year.

MES KALBAME LIETUVISKAI

Enjoy Your TV NOW PLUS

EARN INTEREST

*Funds must remain in this special account for term of certificate. From your deposit, we deduct the cost of the item, but the interest you earn pays for it, plus gives you an additional gain of 6½% to 7¾% on your full deposit. Federal regulations require substantial interest penalty for early withdrawal.

DES PLAINES OFFICE:
1065 OAKTON STREET
DES PLAINES, ILLINOIS 60016
TELEPHONE: 297-0720

CHICAGO SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

ALHAMBRA OFFICE:
304 WEST NORTH AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60607
TELEPHONE: 488-3113

MAIN OFFICE: 6245 SOUTH WESTERN AVENUE, CHICAGO, ILLINOIS 60638 TELEPHONE: 476-7575

Kultūrinė kronika

LIETUVIŲ FONDAS 1975 METŲ DAILĖS PREMIJOS MECENATAS

Kasmetinė mūsų dailės išeivijoje premija Lietuvių fondas, kaip žinoma, paremia 1000 dolerių. Užklaustas, Lietuvių fondas mus informavo, kad pats Fondas jokios dailės premijos nesiskiria. Premiją turi paskirti atitinkama komisija. Komisijai sudaryti Lietuvių fondas pasikvietė dailės srityje autoritetinę žmogų ir pavadė jam šią komisiją sukomplektuoti. 1975 metų dailės premijai skirti komisiją Lietuvių fondas pavadė sudaryti dailininkui, dailės muziejininkui ir pedagogui Adolfui Valeškai. Jų komisijos nuostatai mecenatinė Lietuvių fondo premija gali būti skiriama už individualią vieno ar kito dailininko parodą, už kolektyvinės parodos atskirus darbus arba už viso gyvenimo to ar kito dailininko kūrybą.

BOOKS ABROAD/NEUSTADT LITERATūros PREMIJA

Kas antri metai ši tarptautinė literatūros premija paskiriama Oklahomos universitete. Ji buvo suorganizuota šio universiteto leidžiamo Books Abroad literatūrinio žurnalo redaktoriaus prof. Ivar Ivask (esto). Žurnalas premiją skiria kas antri metai. Premija 10,000 dolerių. Mecenatas yra Neustadt šeima, todėl ir dvigubas premijos vardas — Books Abroad/Neustadt. Siemet premija bus paskirta jau ketvirtą kartą. Premijas yra gavę: 1970 m. italų poetas Giuseppe Ungaretti (po to tuoj miręs), 1972 m. kolumbietis romanistas Gabriel Garcia Marquez, 1974 m. prancūzų poetas Francis Ponge.

Premiją skiria keliolikos žymių rašytojų ir kritikų komisija, sudaryta iš įvairių tautų šios srities žinomų žmonių. Premija bus paskirta š. m. vasario 20 d. Oklahomos universitete, Norman mieste, Oklahomoje. Kandidatai premijai šiemet yra minimi: amerikiečiai Elizabeth Bishop, Robert Lowell, Anais Nin, lenkai Czesław Miłosz, Tadeusz Reżewicz, graikais Yannis Ritsos, olandas Betr Sihierbeek, nigerietis Wole Soyinka, egiptietis Tawfig al-Hakim ir rusas Andrei Voznesensky.

VIKTORO PETRAVIAČIAUS PARODA CHICAGOJE

Vieno ryškiausių dabarties mūsų dailininkų — Viktoro Petravičiaus grafikos, tapybos ir skulptūros paroda Jaunimo centre rengiama Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre. Keleriais

pastaraisiais metais Vasario 16-tos proga galerijoje rengiamų kolektyvinių parodų šiemet buvo atsisakyta. Dailės gyvenimą pajavirinant, Jaunimo centras Vasario 16-tos proga užsimojo surengti grandiozinę šio mūsų moderniosios dailės klasiko grafikos, tapybos ir skulptūros parodą, eksponatais užpildant visas tris galerijos sales. Viktoro Petravičiaus darbų paroda galerijoje bus atidaryta vasario 13 d. (kitą penktadienį) ir vyks iki vasario 20 d. Išeivijos dailės gyvenime tokios apimties ir tokio dailininko paroda yra išskirtinis įvykis.

LATVIŲ LAIKRAŠTIS APIE LIETUVISKAS KNYGAS

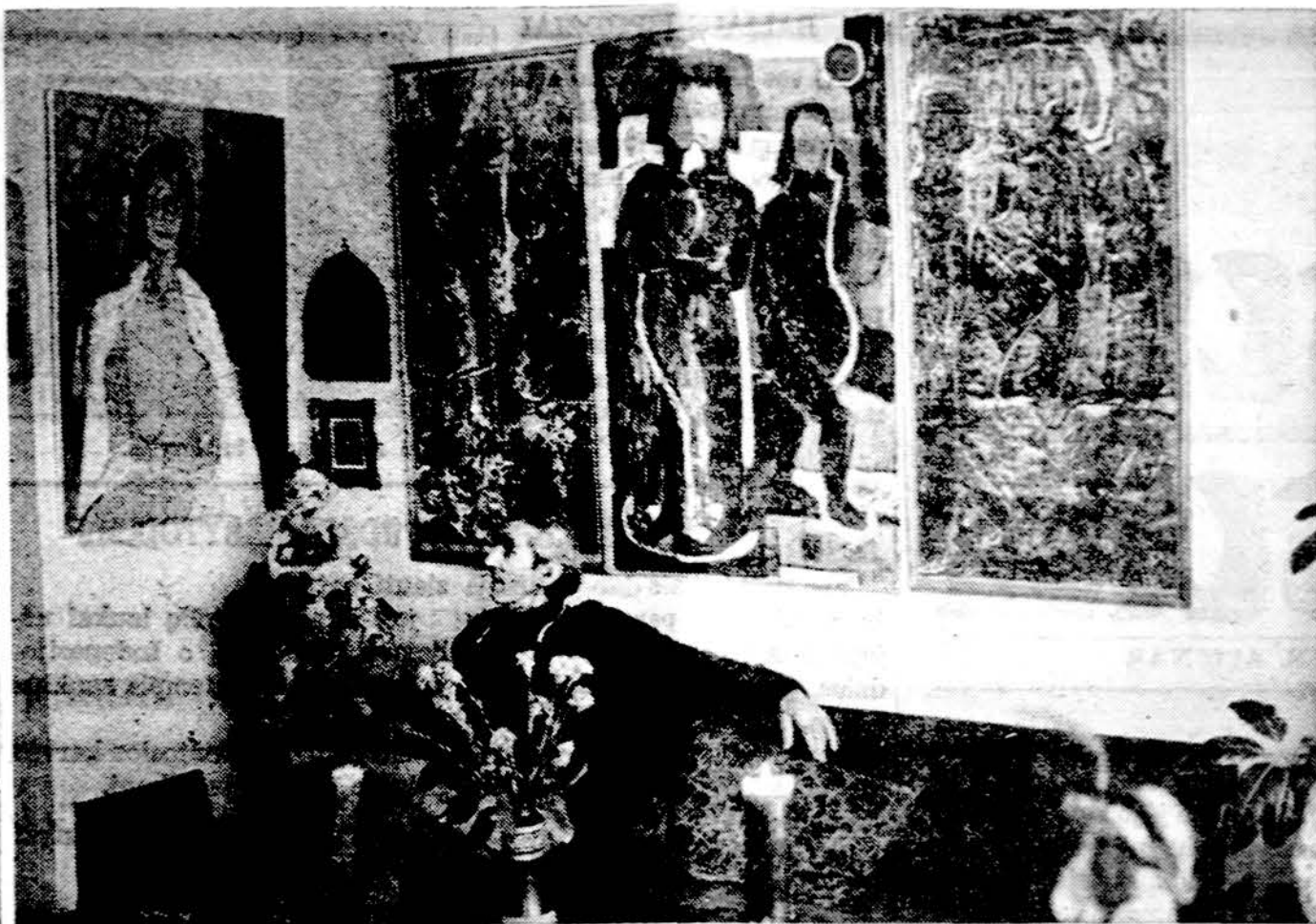
Latvių laikraštys "Laiks" sausio 24 d. laidoje Olgers Riepinš recenzuoja Al. Barono romaną "Mėnėsienė", kuris išverstas į latvių kalbą ir vertime pavadintas "Mana Sieva? Mans Dels?" vardu. Laidoje recenzijoje vertintojas nepagaili šiltų žodžių knygai, o taip pat iškelia ir kai kurias teigiamas lietuvių būdo ypatybes, pavadindamas lietuvius lyriškesniais už brolius latvius. Tame pačiame numeryje dr. E. Anderson recenzuoja ir Petro Maldeikio knygą "Mykolas Krupavičius".

20 LIETUVIŲ DAILININKŲ CHICAGOS CENTRINĖJE BIBLIOTekoJE

Ryšių su Jungtinių Amerikos Valstybių 200 metų nepriklausomybės sukaktimi vasario 14 d. Chicago miesto Centrinės bibliotekos Kultūros centre (Randolph ir Michigan gatvių kampe, Randolph gatvės rutelėje) atidaroma 20-ties, sutikusių parodoje dalyvauti, lietuvių grafiku, tapytojų ir skulptorių darbų paroda. Paroda bibliotekoje vyks iki vasario mėn. 28 d. Jai surengti buvo gauta lėšų iš Illinois Arts Council. Parodos rengimu rūpinasi St. Balzekas.

NAUJAS FILMAS APIE SIMĄ KUDIRKĄ

Ateinančio penktadienio (vasario 13 d.) Jaunimo centro kultūrinė vakaronė Chicagoje bus skirta Vasario 16-tos minėjimui. Vakaronė vyks didžiojoje Jaunimo centro salėje, pradžia 7 val. 30 min. vak. Programoje, be kita ko, bus parodytas Lietuvos foto archyvo naujai susuktas filmas "Simas Kudirka", apimantis prieš kelerius metus vykusias demonstracijas ir jo paties sutikimą Chicagoje.

Viktoras Petravičius savo galerijoje. Dailininko grafikos, tapybos ir skulptūros darbų paroda Čiurlionio galerijoje Vasario 16-tos proga atidaroma kitą penktadienį (vasario 13 d.) 7:30 min. vak. Parodą rengia Jaunimo centras. Galerijoje ji vyks iki vasario 20 d.

LINKEVICIŲ IR PRAPUOLIS DAINUOJA JAUNIMO CENTRE

Putnamo seselių rėmėjų rengiamas N. Linkevičiūtės ir B. Prapuolenio vokalinis koncertas Chicagoje įvyks rytoj (vasario 8 d.) Jaunimo centro didžiojoje salėje 3 val. popiet. Be daugelio kompozicijų, bus atliekamos ir visai naujos, Dariaus Lapinsko aranžuotos dainos.

AUKLĖTOJAS VERGIJOS LAIKAIS

Lietuvių tautinio atgimimo laikotarpyje carinės okupacijos metu gilia kultūrinę vagą yra išvareję pedagogas Petras Kriaučiūnas, miręs 1916 m. sausio 20 d. Jo mirties 60-se metinėse private jį prisiminti. Gimęs 1850 m. Buvo mokesis Seinų kunigų seminarijoje ir net baigęs Peters-

burgo dvasinę akademiją, bet, netapdamas kunigu, pasižavė auklėtojo darbu. Išgijęs klasikinę kalbų diplomą Varšuvos universitete, buvo paskirtas į Marijampolį dėstyti lotynų, graikų, vokiečių ir lietuvių kalbas. Gyvai dėstydamas lietuvių kalbą, patraukė daug mokslininkų. Iš jo auklėtinų net apie 30 nepriklausomoje Lietuvoje buvo seimo nariai, ministrai, universitetų profesorai. Ineš daug lietuviškos dvasios į naują mūsų šviesuomenę.

Jis globojo sergantį Vincą Kudirką, bendravo su lingvistais de Courtenay, Aleksandrovu, su dainų rašytoju Benediktenu, su mirties etnologu Niemi, kalbininku Mikola, rašytoju Maila Talvio. Talkino Juškai, ruošiant žodyną. Už lietuvišką veiklą rusų persekiotas.

Filmų įvairumai

STASĖ SEMENIENĖ

Nostalgiskas žvilgsnis į senstančius komediantus

George Burns, palikęs savo pensininko kėdę, 79 m. žymus komikas, naujai sužibo meistriskame suprapavime su kitu "juokdariau" ekrane Walter Matthau juokingame ir kartu liūdname Neil Simon pasakojime apie porą vodevilininkų, jų pešynes ir pamėgimus.

Tai širdį užgriebia ir nostalgiskas žvilgsnis į senų draugų santykius. THE SUNSHINE BOYS yra komiškas, taipgi aštrokas filmas, kuris privers žiūrovą ne tik kientiti, bet, gal būt, ir truputį šnirpti į nosinę.

Walter (Walter Matthau) ir Al (George Burns) buvo du ilgamečiai partneriai vodevily (komedija su dainomis ir šokiais), kol jie neišsiskyrė dėl "meniško skirtumo". Dabar jie nekenčia viens kito. Al sako apie savo buvusį partnerį, kad jis visados priėmė juokus per daug rimtai. O Walter piktai atsikerta, kad "kaip aktorius, jis buvo niekieno nepaliekiamas, o, kaip asmenis, nieks net nenorėtų jo paliesti".

Sitokiamė jų pačių nupieštame niūriame vaizde išlenda Ben (Richard Benjamin), Walterio sūnėnas, o taip pat agentas, kuris įtikina abu sueiti profesionališkai tiktai dar vienam kartui. Rezultate — nepaprastos linksmybės! Walter yra, kaip įprasta, ūmus, staiga supyksta, vos vos pakenčiamas. Ne kiek geresnis yra Al. filme už "The Sunshine Boys" premiją.

Richard Benjamin laimėjo geriausio antrojo aktoriaus titulą tame pačiame filme. Repetacijos metu jie leidžia viens kitam žodines adatas, o tada Al

įsisiūbuoja, sukeldamas Walterio pyktį, kad tas vos gali susitvarkyti. Jis viską daro, ko Walteris nepakentė jame: spaudydami, purkšdami, dūrdami, grūdudami, pavogdami Walterio griaustinį ir t. t.

Burns ir Matthau sugrupavimą vienas malonumas stebėti. Šis yra Burns pirmasis filmas nuo 1940 m. Aiškiai galima matyti, kad jis, kaip žuvis vandeny, džiaugiasi kiekviena minute savo rolėje. Nežiūrint liūdnio fakto, kad jis buvo parinktas tiktai kaip pamaina jo senam, labai artimam draugui Jack Benny mirus, prieš pat filmo sukimo pradžią. Burns (79 m.) yra beveik to paties amžiaus kaip jo vaidinujamasis charakteris filme, ir puikiai atrodo.

Ši švari komedija tinka visai šeimai.

Hollywoodo užsienio spaudos sąjunga praeitą šeštadienį sausio 24 d. 33-čiam metiniame Golden Globes premijų įteikime paskyrė geriausio filmo — komedijos premiją "The Sunshine Boys".

Walter Matthau laimėjo geriausio aktorius komedijoje-

WAGNER and SONS

TYPEWRITERS, ADDING MACHINES AND CHECKWRITERS
NAUJOS — NAUDOTOS
Nuomoja, Parduoda, Taiso
Virš 50 metų patikimas jums patarnavimas
5610 S. Pulaski Rd., Chicago
Phone — 581-4111

Nauji leidiniai

(Atkelta iš 4 pusl.)

Hermann supažindina skaitytoją su Johaneso Bobrovskio kūryba; Vytas Dukas mezza lietuvių — rusų šiandieninės literatūros ryšius, žvelgdamas į Sluckio, Bubnio ir Apyžiaus romanus; Liūtas Mockūnas stabtelėja prie Algimanto Bučio knygos "Romanas ir dabartis"; Eglė Viktorija Žygaitė informuoja apie Marijos Gimbutienės knygas "The Balts" ir "The Slavs" anglų kalbos kritikoje; In Memoriam puslapiuose, prisimenant Dalią Juknevičiūtę, rašo Albinas Elksus ir Z. Mikšys.

Numeris iliustruotas M.K. Čiurlionio, P. Gailliaus, D. Juknevičiūtės, J. Tallat-Kelpšaitės — Kinkienės, Z. Mikšio, I. Mitkės ir A. Pečiūraitės dailės darbų nuotraukomis.

A. TVERAS
LAIKRODŽIAI IR BRANGENYBES
Pardavimas ir taisymas
2646 W. 69th Street Tel. RE 7-1941

EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ
— iš —
Bostono, Montrealio ir New Yorko

Balandžio 15 — \$645.00	liepos 14 — \$1045.00
gegužės 20 — \$725.00	liepos 28 — \$1045.00
gegužės 26 — \$899.00	rugpjūčio 1 — \$925.00
Rugsėjo 16 — \$725.00	
Gruodžio 22 — \$875.00	

Prie šių grupių galima jungtis iš kitų miestų, su papildomu mokesčiu, New Yorko.
REGISTRUOKITĖS IS ANKSTO — VIETŲ SKAIČIUS RIBOTAS!
Smulkesnių žinių ir registracijos reikalų kreipkitės į
TRANS-ATLANTIC TRAVEL SERVICE
393 West Broadway, P.O. Box 116
So. Boston, Mass. 02127
Tel. (617) 268-8764
Savininkė: ALDONA ADOMONIENE
* Air Fares Subject to Changes and government approval.

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Pres.
2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

SESTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta
ANTRAD. ir PENKTAD. — 9 v. ryto iki 5 v. vak.
PIRMAD. ir KETVIRTAD. — 9 v. r. iki 8 v. v.

7 3/4 % Mokamas už 6 m. sertifikatus. Minimum \$1,000	6 1/2 % Mokamas už 1 m. sertifikatus. Minimum \$1,000	5 1/4 % Investavimo Mokamas už sąskaitas
--	--	--

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMČIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami kas 3 mėnesiai.

JEI JŪS NORITE SIŪSTI SIUNTINIŲ DOVANAS Į LIETUVĄ IR ĮVAIRIUS USSR KRAŠTUS, naudokitės patarnavimu plačiai žinomos firmos
PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.
(LICENSED BY VNESHPOSYLTORG)
VYRIAUSIA ĮSTAIGA: 1776 BROADWAY, NEW YORK, N. Y. 10019
TEL. — 581-6590; 581-7729

Siuntiniai, siunčiami per mūsų firmą, paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi muitai apmokami mūsų įstaigose, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvės, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairiausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynės ir kitų daiktų.

Atidaryta kasdien nuo 9 valandos ryto iki 6 valandos vakaro. Seštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 valandos ryto iki 4 valandos popiet.

MŪSŲ SKYRIAI:

Allentown, Pa. — 126 Tilghman Street	435-1654
Baltimore 31, Md. — 1900 Fleet Street	342-4246
Brooklyn, N. Y. 11218 — 485 McDonald Avenue	633-0090
Buffalo 12, N. Y. — 701 Fillmore Avenue	895-0706
Chicago 22, Ill. — 1241 No. Ashland Avenue	486-2818
Chicago, Ill. 60629 — 2608 West 69 Street	925-2797
Chicago, Ill. 60609 — 1855 West 47 Street	376-6736
Cleveland 13, Ohio — 1023 Kenilworth Avenue	771-0686
Detroit 12, Mich. — 11601 Jos. Campau Avenue	365-6786
Farmington, N. J. — Freewood Acres Rt. 9	363-6494
Hartford 6, Conn. — 122-126 Hillside Avenue	365-6746
Los Angeles 4, Calif. — 159 So. Vermont Avenue	249-6216
New York 3, N. Y. — 78 Second Avenue	385-6336
New York 3, N. Y. — 141 Second Avenue	674-1546
Miami Beach, Fla. 33139 — 1201 17 St.	305-673-9226
Philadelphia 23, Pa. — 631 W. Girard Avenue	769-4597
Phoenix, Ariz. 85027 — 22047 Black Canyon Hwy.	602-942-8770
Rahway, N. J. — 47 East Milton Avenue	381-8900
Silver Springs, Md. — 622 Ellsworth Dr.	301-589-4444
South River, N. J. — 41 Whitehead Avenue	475-6746
Syracuse, N. Y. 13204 — 515 Marcellus Street	237-4330
Woodhaven, Queens, N. Y. 11421 — 80-14 Jamaica Ave.	236-5230
Utica N. Y. — 963 Bleacher Street	732-7476

MIDLAND SAVINGS
1914 Metų
Nuo

President
FRANK ZOOGAS
\$40,000.00
Sąskaitos atidarytos iki
pildant ir atidaryti.
Mes norime būti jums
parodoje pasitikėjimu.
Jame jums už mus
mūsų apyvirkas. Dėko,
paskolų reikalingas visas
naujas taupymų ir namų
Midland Savings apar

4 Years Savings
Certificates
Minimum \$5,000
pild quarterly.
All accounts com-
pounded daily —
Midland Savings

Tel. 598-9400
4040 Archer Avenue
Chicago, Illinois 60632
Phone: 254-4470
Ir 8929 So. Harlem Ave.,
Bridgeview, Illinois 60455

ZODIS PATRIOTIZMAS

Visi veržiasi į nuostabias patriotines aukštumas. Juk aišku, kad geriau kristi iš debesų, negu iš trečio aukšto, svarbu, kad būvai labai aukštai iškiles. Bet taip pat svarbu, kad kitas net antro aukšto nepasiektų. Reikia jį patriotizmo vardan prilaikyti nuo visokių prasišverimų, nes svarbiausia po tavęs yra tėvynė, o jei kas nors sako, kad pirmoji eilė tėvynė, tas, tur būt, bus nieko negirdėjęs, kad už tėvynę nieko galime pralieti marias asarų, o už save marias konjako.

Kalbant apie patriotizmą, tenka pasakyti, kad daug rašalo buvo išlieta patriotizmo vardan ant artimo galvos ir jaučio odos prirašytos pasigyrimų irgi patriotizmo vardan. Vargu ar būtų gerai, jeigu patriotizmo vardan mūsų veiksmų kova pasibaigtų bent Judo pasibūčiavimu. Jaučiamės patriotais, anot „Keleivio“, kai už durų liežuvių spirgine savo artimą, kol tas visiška pajuosta ir susiraito į velnio pavidalą. Anot to paties „Keleivio“, jaučiamės ramūs, kai spaudojį sąmoningai sukeliamos šunų rudos pautynės, kuriose pro durinių ir kvailių, neišmanėlių ar išdavikų negirdime jokio kito žmogaus lūpos priderinto žodžio. Savaime suprantame, ką besugriautume, ką beapsmeižtume, kokiame kultūriniam darbui bepakenktume, esame visiškai ramūs, nes šventai tikime, kad tik vieni mes esame tikri patriotai. Vardan patriotizmo mes džiaugiamės, kai iš visuomeninės veiklos pavyksta pro užpalkines duris išstumti už save gabesnę ir energingesnę konkurentą.

Mes esame patriotai, kai pakankamai daug sutaupom savo vargo dienai, juk mes esame lietuviai, taigi lietuviškam reikalui.

Patriotiškumas yra nuostabus dalykas, jis tiesiog nepakeičiama vertybė. Patriotiškumo vardan galima apsiepsiauti ir nuvalyti, patriotiškumo vardan galima į pirmininkus išrinkti ir patriotiškumo vardan iš tos vietos išmesti, patriotiškumo vardan galima sėdėti namie ir į jokių parengimus nevaikščioti, galima aukoti ir niekam neduoti, nes mūsų išeivija turi būti finansiškai stipri, patriotizmo vardan galima lietuvišką laikraštį skaityti.

PIKETAVO BALETININKUS

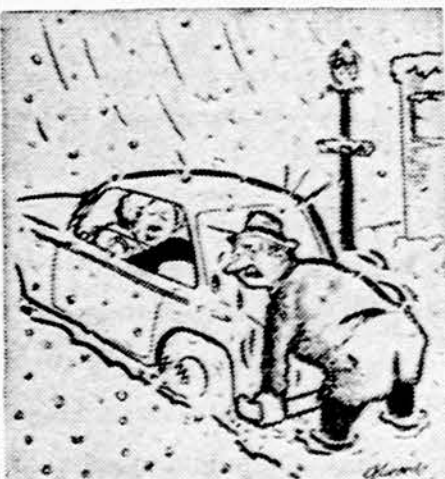
„Naujiene“ sausio 23 d. rašoma, kad miesto centre buvo piketuotas Sovietų baletas. Dienraštis rašo: „Atvykusieji sovietų šokėjai labai jaudinosi, kai patyrė, kad toks didelis čekistų skaičius atvyko piketuoti. Jiems buvo labai nepatogu šokti nepilnoje salėje. Šokėjai sakosi, kad jie nieku nepasidėjo prie Ukrainoje, Lietuvoje, Latvijoje ir kitose vietose valdžios vykdomo teroro ir pagrindinių žmogaus teisių laužymo.“

Su kokiais šokėjais kalbėjosi ir ką piketavo, taip ir neaišku, nes Sovietų baletas tomis dienomis tiek tebuvo Chicagoje, kiek „Naujienu“ štabas mėnulyje.

tyti ir galima neskaityti, nes lietuviški laikraščiai tave nervina, o nervų stiprumas reikalingas brangios tėvynės reikalams. Patriotiškumo vardan galima reikalauti, kad pinigų tavo organizacijai skirtų, o kitiems patriotizmo vardan neskiirty. Patriotiškumo vardu galima atlikti nuostabių laimėjimų. Patriotiškumas yra toks svarbus ir brangus žodis, kad jį gali kitam sumalti nosį ir išlikti herojum, o jei kas tau sumala, tai gali sakyti, kad nukentėjai patriotizmo vardan. Patriotiškumas muša ir gydo, ir kur tu rasi žemėje kitą tokį veiksmingą žodį. Ir jeigu visus patriotizmo vardan išguldytume, tada, anot Gustaičio:

Man vienam pakiltų saulė,
Sviestų galvą pliką,
Sudaryčiau šiam pasauly
Vieną vienas Vliką.

P. T.

Sunkus meilės kelias.

LIETUVIO SODYBAI KONKURENCIJA

„Veik visi dr. J. Adomavičiaus „Sodybos“ gyventojai važinėja iš Californijos gatvės į 68 ir Dament gatvių sankryžą, į Metodistų parapijos salę, mero Richard Daley seneliams įsteigtą už 50 centų pigių pietų valgyti.“

Cia, be pigių pietų, pavyzdin- ga tvarka, švara, tikrinamas kraujo spaudimas, klausia, duoda filmą ir vežiojama į kitus piknikus“.

J. Kausas

AKIRAIČIŲ BULDOGO BROLIO SKIPPERIO LAIDOTUVES

Neseniai Paw Print Gardens, West Chicago priemiestyje, trijų akrų žemės dydžio šunų kapinėse, kurių savininkė yra Mrs. Patricia Blosser, su didelėmis iškilėmis, kuriose dalyvavo per 200 žmonių, buvo palaidotas šio Skipperio, Akiračių buldogo, stovinčio drausmės sargyboje, tikras brolis.

Šunio Skipperio savininkas Mr. Kenneth Westcotts, 53 m., viengungis, labai turtingas, atidarydamas šunio laidotuvių iškilmes, pasakė labai jausmingą ir ašarotą prakalbą. Prie mirusio Skipperio kapo padėjo didelę gyvūnų raudonų rožių vainiką, ant didžiulio juodo kaspino aukso raidėmis buvo parašyta:

„Tarp asarų, krintančių į rožes, tu rasi mano meilę tau, kaip rožės tau po galva, taip mano širdis yra tau“.

Po laidotuvių dalyviai buvo

PININGINGI PENSININKAI

Moteriškė įėjo bankan su pilnu prekymaišiu pinigų ir paprasė pasimatymo su pačiu banko prezidentu. Jam pareiškė, jog norinti atidaryti taupymo sąskaitą su 5,000 dol. Tada ištuštino krepšį ant prezidento stalo, atidžiai suskaiciavo ir rado — 6,000 dol. „Ar galiu pasinaudoti jūsų telefonu?“ — skubiai paprasė. Išsišaukė savo vyrą ir piktai šūktelėjo: „Jonai, tu kvailas: man įdavei ne tą krepšį“.

VERSTA Į LIETUVIŲ KALBĄ

Lietuvių fondo koncerto programoje buvo išspausdinta, kad sol. D. Stankaitė dainuos iš Jūratis ir Kastyčio operos, vers tos B. Buivydaite, Idomu, iš kokios kalbos Buivydaite vertė Jūratis ir Kastyti.

NUBALSUOTAS LINKĖJIMAS

Susirgo didelio miesto meras ir turėjo atsigulti ligoninėje. Kitą dieną atėjo jam telegrama: „Miestų taryba linki jums greit pasveikti, nubalsavusi 20 balsų prieš keturis“.

PALYGINIMAS DVIRAČIO SU AUTOMOBILIU

„Palyginę dviratį su automobiliu, ypač trumpiems nuotoliams mieste, matome, kaip taupiai naudojama energija pirmuoju ir švaistoma antruoju. Naudoti 300 arklio jėgų begemotą, sveriantį 5000 svarų, kad nugabentų keletą mylių 150 svarų žmogų, yra maždaug tas pat kaip naudoti patranką šauti į žvirblį“.

Anicetas Tamošaitis, S.J.

— Gerbiamas vaistininke, bonkūtės negali atidaryti ne tik vaikai, bet ir aš.

BALIAUS ĮSPŪDŽIAI

„O vos įsivaizduotino spalvingumo varšų žaidime, giliai dekoltuotose sukmutėse ir juodo aksomo apnuogintais, elebistiniais pečiais moterys atrodė kaip fėjos, stiprių vyrų rankų apglėbtos, skęsdamos tango sūkuryje, pritendytame salės apšvietime, tos puošniosios damos savo vylingom šypsenom tarsi priminė nuodėmę sėjančias undines“.

S. Prancūnas

Kam reikalingas kaklaryšis.

Pieš. Z. Šteinio

PATARIMAI KELIONIŲ ĮSPŪDŽIŲ RASYTOJAMS

Visi šiais laikais daug keliauja ir priedo dar parašo kelių įspūdžius, todėl, kaip rašyti įspūdžius, pataria lenkė Joana Vilinska, kurios kai kurias reikšmingesnes mintis norime pakartoti. Ji siūlo būtinai neužmiršti parašyti:

— kad Bulgarijoje papurto galvą, norėdami pasakyti „taip“, ir palinguoja, norėdami pasakyti „ne“, o taip pat, kad Varnoje žuvo lenkų karalius Vladislovas Varnėnėlikas.

— kad Suomija — tūkstančio ežerų kraštas, kad Bukareštas — tai mažasis Paryžius, Stockholmas — šiaurės Paryžius, o Paryžius šviečia milijonais žiburių.

— kad Japonija — žydinčių vyšnių šalis, o Turkijos moterys gali mokytis,

— kad Budapestas susideda iš Budos ir Pešto, kad Izraelyje bulvės brangesnės už apelsinus,

— kad Londonas skęsta angliška kame rūke, kuris, beje, gerai veikia veido odą,

— kad New Yorkas tai didžiulis skruzdėlynas, o Roma — amžinasis miestas,

— kad einant į mečetę, reikia nu-

siauti batus,

— jog Kinijoje ryžių laukai užliejami vandeniu, o Indonezijoje buivolai vos patempia sunkius vežimus,

— kad Indijoje šventosios karvės gatvėse truko judėjimui,

— kad Olandijoje laukų laukai apodinti vien tulpėmis,

— kad italų vaikai panašūs į Murillo portretus.

Tuo pačiu pranešame, jog vis dėlto mums būtų idomu sužinoti apie tas šalis ką nors, ko nėra ketvirtų ir penktų klasių geografijos vadovėliuose“.

IEŠKANT DARBO KONGRESE

Vyras prašė Amerikos kongresmaną darbo, o šis pareiškė: „Tuo tarpu nieko nėra. Bet aš įsteigsiu komitetą išaiškinti, kodėl nėra darbo, o tamsta galėsi tam komitetui vadovauti“.

LAIKAS IR IŠMINTIS

Sinaus klausiamas, kokio amžiaus pakanka sulaukti, kad galėtum daryti, kas tik patinka, išmintingas tėvas atsakė: „Nežinau, sūnau, — niekas tiek ilgai dar negyveno“.

RUOŠA KOVAI SU MEŠKA

„Švystelsiu elektros lempute į akis, kad valandėlei apaktu ir kad išžiūrėčiau, kur taikyti. Paskui kad skelsiu jai tuo pagaliu per galvą, geriausiai į nosies galo kremzlę! Drauge dar nesusu balsu taip užbausiu, kad, nukūrusi per lauką, tikrai nebedrįs grįžti ir drumsti man ramybės“.

Anicetas Tamošaitis, S.J.

MAŽIEJI FILOSOFAI

Kiaušinis ir viščiukas

Pradinės mokyklos mokytoja gamtos mokslo pamokoje pasakojo mokiniams apie viščiukus. Vaizdas, buvo pasakojimas — su skaidrėmis, paveikslais, diagramomis. Baigdamą pamoką, ji išlėto tarė: „Matote, vaikai, kad čia nuostabiasias dalykas yra tas, kad mažieji viščiukai išsiritę iš kiaušinių“. Tada mažą mergytę nedrasiai paklausė: „Bet, mokytoja, aš nesuprantu, kaip jie tenai patenka?“

Kaip baudžiami vaikai

Elzytė senelė pasakojo, kad, kai ji buvo mažą, dar nebuvo televizijos. Ketverių metų Elzytė, kiek patylėjusi, paklausė: „Senelė, kaip jie išjungdavo, kai tu būdavai negera?“

Auginant vaikus

Eidama išilgai gatvės senyva moteriškė pamatė sėdinčią ir verkančią mergytę ir jos paklausė: „Kas tau, — ar negera?“ Mergytė atsakė: „Mama negali rasti knygos apie vaikų auginimą, tai vėl pradės lupti“.

Paskutiniai egzaminai

Penkerių metų berniukas stebėjo savo senelę, skaitančią šventąjį Raštą, ir jos paklausė: „Senelė, kam tu taip skaitai tą knygą?“

— Zina, vaikeli, galėčiau sakyti, kad rūpinuosi paskutiniaisiais egzaminais, — atsiliepė senelė.

Aiškinant atimties veiksmus

Klasėje mokytojas aiškina at-

JAU NUBAUSTAS

Epšteinas turėjo mažą kavinėlę, bet smarkiai dirbo, taupė ir pagaliau puošnioje gatvėje įstaitė gerą restoraną.

Į restorano atidarymą jis pakvietė ir du savo draugus — Coheną ir Solomoną.

— Ar tu pastebėjai, kad Epšteinas savo naujajame restorane duoda prastai valgyti? — paklausė Cohenas Solomoną.

— Taip, pastebėjau, — atsakė Solomonas, — ir dangus už tai jį nubaust.

— Dievas jau nubaudė jį, — tarė Cohenas, — nes aš savo kėsenėje jau turiu du sidabrinus jo šaukštus.

VARŽYTYNĖS

Salėje garsiai buvo paskelbta, kad kažkas pametė piniginę su 1,000 dol., o radybų pažadėta šimtas dolerių. Gi iš minios užpakaly kažkas riktelėjo:

— Aš duodu du šimtus.

APIE PROF. YLĄ

„Pasirodo, jis turi gana profesorišką ypatybę užmiršti daiktus. Užmiršta knygas, rankraščius, marškinius, net kelnes“.

Jurgis Jankus

Iš okup. Lietuvos spaudos apie kolchozus: — Jeigu rytoj vėjo kryptis nepasikeis, reikės pradėti stogą lopyti.

DIDIEJI ŽINOVAI

Beraščiai atstovai spaudos. Dar niekad nesukę barzdos, Jau mokyt pradėjo senus, Kaip šviesti mokyklų vaikus.

Jie žino ir dėsto visiems, Kaip knyga rašyti mažiems, Bet patys savos pavarės Vos vos sudėlioja raides.

Jie žino, kas Fordo galvoj, Kur borm'os sukrautos Maskvoj, Ką Vilkas turėtų daryt, Kad Nalij vėlniop išvart.

Jie mano, kad reikia šnipus Tuojau suvartį į kapus Ir vėlnių bažnyčioj pagaut, Nes trukdo tėvynei tarnaut.

T. Aškus

AUGALAI VISTOJ

Vistoj, Calif., gyvenęs poetas atsiuntė Spyglių redaktoriui tokių Vistos aptarimą:

Vis toj Vistoj plušam, Anot Alės, — mes: Medelius sodinam, Kapstome žemes...

Po aukšta padange, žydinčia, skaisčia Auga sūnyšokai Vietoj bulvių čia...

Auga avokadų Sodai čia žali, O nuo eukaliptų Net apsvaigt gali.

Auga čia visokių Augalų, šiaudų, Aljošiaus lapų Tik pasigendu...

* Alės Rūtos

MANEVRUOSE

Pratybų metu kareivis grįžta iš žvalgybos ir praneša: — Aptiktas nesugriautas tiltas.

— Tankai pravažiuos? — Pravažiuos.

— Raiteliai prajos? — Gal ir prajos.

— Tada ir pėstininkai prais?

— Pėstininkai neprais, pone kapitone!

— Kaip tai — tankai pravažiuos, raiteliai prajos, o pėstininkai neprais?

— Ten prižiūras piktas šuo.

MINTYS PRAKALBOMS PAGERINTI

— Ieškokim kaltininkų ne zakristijose ar aukų vokeliuose, bet savo smegenyse.

Liudas Dovydenas

— Nesvarbu, koks mažas tavo žodynas, vis dėlto visiškai jo užtenka pasakyti kai ką, dėl ko vėliau pats galėsi.

„The Times“ Hammond

— Tavo neišnaudoti talentai neduoda tau jokio pranašumo priešais tą, kuris iš viso neturi talentų.

— Nemaišyk inteligencijos su patikimumu. Pažįstu žmogų, kuris kalba aštuoniomis kalbomis, o yra melagis jose visose.

„The Times“ Hammond

— Daugiau gaisrų sukelia deg tukai ir cigaretės, negu vulkanai.

— Amerika — vienintelis kraštas, kur žmonės susirenka kalbėti apie sunkius laikus prie 7 dolerių steiko.

— Tėvas yra vyras, kuris tikisi, kad jo sūnus bus toks geras, kokiu jis pats ketino būti.

— Aš stebiuosi, iš kur motinos išmoka visų dalykų, kurių sako savo dukteriai nedaryti.

Eddie Cantor

— Mainosi laikai. Kadaisė žmonės meldėsi kasdien, o maldė tik kartą per savaitę.

L. S. McCandless

— Spygliūninkas giriasi: Karžygio kilni dvasia Visą apgaubia mane. Kai pririedu aš prie stalo, Žodžiai liejasi be galo, Be Bernardo patarimo, Be Bradūno pagyrimo.

Tarybinė karvė, kaip skelbia Tiesos laikraštis praėjusių metų gruodžio 28 d. laidoje, Kupiškio rajone nusiminusi, nes tiek nurašyta pašarų, kiek ji niekada nesudėdė. Atrodo, kad karvė abejojama penkmečio planui.